

APEK

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, <http://www.apek.si>

davčna št.: 10482369

Številka: 300-131/2005-122

Datum: 26. 1. 2006

Osnutek ukrepa v skladu s 95. členom ZEKom

Na podlagi 22., 23., 24., 25., 26., 27. in 117. člena Zakona o elektronskih komunikacijah (Uradni list RS, št. 43/04 in 86/04), določb Splošnega akta o določitvi upoštevnihi trgov (Uradni list RS, št. 77/04) ter ob uporabi določb Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 22/05 – UPB1, 119/2005) v postopku analize upoštevnihi trga Širokopasovni dostop (medoperaterski trg), ki se vodi zoper družbo Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana, ki jo zastopa predsednik uprave Libor Vončina, Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije po uradni dolžnosti izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Telekom Slovenije, d.d. je na upoštevnihi trgu Širokopasovni dostop (medoperaterski trg) operater s pomembno tržno močjo.
2. Telekomu Slovenije, d.d., se naloži obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, v okviru katere:
 - ugoti vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov oziroma naprav, ki so nujno potrebni za širokopasovni dostop,
 - se v dobri veri pogaja z operaterji, ki zahtevajo širokopasovni dostop do omrežja,
 - ne zavrne že odobrenega širokopasovnega dostopa do omrežja,
 - zagotovi širokopasovni dostop do omrežja na grosistični osnovi zaradi preprodaje le tega na maloprodajnem trgu, in sicer na nivoju dostopovnega multiplekserja DSLAM, na nivoju ATM vozlišča in na nivoju IP/MPLS usmerjevalnika, vse v skladu s pogoji vzorčne ponudbe, določenimi v 4. točki te odločbe,
 - zagotovi odprt operaterski dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov ali drugih pomembnih tehnologij, ki so nujno potrebni za širokopasovni dostop do omrežja.
3. Telekomu Slovenije, d.d., se naloži obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja, v okviru katere:
 - zagotavlja uporabo enakovrednih pogojev širokopasovnega dostopa do omrežja v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve,
 - zagotavlja drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi s širokopasovnim dostopom do omrežja pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskihi ali partnerskihi podjetij.
4. Telekomu Slovenije, d.d., se naloži obveznost zagotavljanja preglednosti, v okviru katere mora zlasti pripraviti in vidno objaviti na svoji spletni strani vzorčno ponudbo za širokopasovni dostop do omrežja, v 60 dneh od dokončnosti te odločbe, na spremembe

in dopolnitve te vzorčne ponudbe pa mora vidno opozarjati s posebej objavljenim obvestilom. O objavi navedene vzorčne ponudbe ter vseh njenih spremembah in dopolnitvah je Telekom Slovenije, d.d. dolžan obvestiti Agencijo za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije. Ta vzorčna ponudba mora biti dovolj razčlenjena, tako da drugim operaterjem, ki želijo določeno storitev širokopasovnega dostopa, ni treba plačati zmogljivosti, ki niso nujno potrebne za zahtevano storitev. V tej vzorčni ponudbi morajo biti opisane storitve, ki jih Telekom Slovenije, d.d. ponuja v zvezi s širokopasovnim dostopom, razčlenjene na komponente v skladu s tržnimi potrebami, ter z njimi povezani pogoji, vključno s cenami, razumno določenimi roki za izvedbo in sankcijami za nespoštovanje rokov za izvedbo v obliki primernih pogodbenih kazni. Če navedena vzorčna ponudba ne ustreza vsebini te odločbe, sme Agencija zahtevati njeno spremembo.

5. Telekomu Slovenije, d.d., se naloži obveznost oblikovanja stroškovno naravnanih cen in sistema stroškovnega računovodstva za storitve, ki sodijo na upoštevni trg Širokopasovni dostop (medoperaterski trg), v okviru katere mora:
 - do 30.09.2006 vzpostaviti sistem stroškovnega računovodstva, ki temelji na tekočih stroških in metodi popolno alociranih stroškov ter
 - do 30.11.2006 zagotoviti revidiranje tega sistema stroškovnega računovodstva s strani pooblaščenega revizorja, na svoji spletni strani objaviti opis vzpostavljenega sistema stroškovnega računovodstva, ki prikazuje glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov skupaj s poročilom revizorja, in o objavi obvestiti Agencijo za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije,
 - do 31.12.2006 v skladu z vzpostavljenim sistemom stroškovnega računovodstva oblikovati in objaviti stroškovno naravnane cene širokopasovnega dostopa do omrežja in poslati Agenciji za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije stroškovno dokumentacijo in podrobnejšo kalkulacijo objavljenih cen, iz katere bodo razvidni vsi elementi cene, vključno s stroškovno strukturo lastne cene,
 - od dokončnosti te odločbe in do oblikovanja in objave cen v skladu s tretjo alinejo te točke izreka oblikovati cene storitev širokopasovnega dostopa do omrežja na način, ki preprečuje pojav škarij cen; cene na grosističnem trgu morajo omogočati učinkovitemu operaterju, ki je uporabnik grosistične storitve dostopa z bitnim tokom, realizacijo razumnega donosa pri izvajanju konkurenčnosti izpostavljenih storitev na maloprodajnem trgu.
6. Telekomu Slovenije d.d., se naloži obveznost ločitve računovodskih evidenc, v okviru katere mora začeti s 01.05.2006 voditi ločene računovodske evidence za dejavnosti, ki sodijo na upoštevni trg Širokopasovni dostop (medoperaterski trg) ločeno od računovodskih evidenc za ostale dejavnosti.
7. V tem upravnem postopku niso nastali stroški postopka.

Obrazložitev:

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije (v nadaljevanju: Agencija) mora v skladu s 21. členom Zakona o elektronskih komunikacijah (Ur. l. RS, št. 43/04 in 86/04, v nadaljevanju: ZEKom) v sodelovanju z organom, pristojnim za varstvo konkurence, v rednih časovnih intervalih analizirati trge, ki so določeni s Splošnim aktom o določitvi

upoštevni trgov (Uradni list RS, št. 77/04; v nadaljevanju: Splošni akt). Agencija je v skladu s tem po uradni dolžnosti opravila analizo upoštevne trga »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« kot je določeno v dvanajsti točki 3. člena Splošnega akta o določitvi upoštevni trgov. Agencija izvaja analize upoštevni trgov v skladu s svojimi pristojnostmi zaradi zasledovanja cilja ugotovitve ali na posameznem upoštevne trgu obstaja učinkovita konkurenca oz. ali ima operater (lahko tudi dva ali več operaterjev skupaj) na tem trgu pomembno tržno moč kot je definirana v prvem odstavku 19. člena ZEKom. Na podlagi izsledkov analize se naložijo, spremenijo, ohranijo ali razveljavijo obveznosti kot jih določa ZEKom v 23. do 30. členu.

Novi regulativni okvir na področju elektronskih komunikacij v Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: EU) kot tudi ZEKom predvidevata trislopeski proces v postopku določitve operaterja s pomembno tržno močjo in naložitve obveznosti z namenom odpravljanja motenj na ne dovolj konkurenčnem trgu.

Prvi korak vsebuje določitev upoštevni trgov na področju elektronskih komunikacij v skladu s prvim odstavkom 20. člena ZEKom. Agencija je s tem namenom sprejela Splošni akt o določitvi upoštevni trgov, ki je stopil v veljavo dne 17.07.2004.

V drugem koraku Agencija v sodelovanju z Uradom za varstvo konkurence opravi analizo upoštevne trga v kateri ugotavlja ali na trgu obstaja učinkovita konkurenca.

V primeru, da na trgu ni učinkovite konkurence, Agencija v tretjem koraku v upravnem postopku določi operaterja s pomembno tržno močjo in mu naloži vsaj eno izmed možnih obveznosti z namenom reševanja dejanskih ali potencialnih motenj na trgu.

A. Potek postopka

Agencija je 16.7.2004 z dopisom št. 300-75/2004/1-113 pozvala vse fizične in pravne osebe, ki zagotavljajo elektronska komunikacijska omrežja oz. izvajajo elektronske komunikacijske storitve, ter so vpisani v uradno evidenco Agencije, da izpolnijo vprašalnike (za obdobje od 1.1.2002 do 30.6.2004), na podlagi katerih je Agencija izvedla tržne analize na vseh 18 upoštevni trgih. Rok za dostavo podatkov je bil 24.9.2004. Ker so bili dostavljeni podatki nepopolni, je Agencija z dopisom št. 300-131/2005/1-42 pozvala operaterje, da podatke dopolnijo.

V uradni evidenci Agencije je bilo ob opravi analize za zagotavljanje širokopasovnega dostopa do interneta, registriranih 54 operaterjev kableskega dostopa, 5 operaterjev fiksne brezžičnega dostopa in 17 operaterjev xDSL dostopa. Agencija je na podlagi poslanih odgovorov operaterjev, ki se vodijo pod zadevo št. 300-131/2005 ugotovila, da zagotavlja širokopasovni dostop do omrežja dejansko 31 operaterjev kableskega dostopa, ter 8 operaterjev preko zakupa infrastrukture drugih operaterjev.

Za naslednje operaterje je Agencija ugotovila, da zagotavljajo širokopasovni dostop preko kablanskega omrežja:

Operater	Naslov	Pošta
CATV Radlje-Vuhred d.o.o.	Mariborska c. 25	2360 Radlje ob Dravi
CATV Selnica-Ruše d.o.o.	Mariborska c. 25	2352 Selnica ob Dravi
CATV Tezno d.d.	Bevkova ulica 2	2000 Maribor
Cetra, d.o.o.	Blejska Dobrava 124	4273 Blajska Dobrava
Elcatel, d.o.o.	Obala 118	6320 Portorož
Elektro Turnšek, d.o.o., Celje	Mariborska 86	3000 Celje
EVJ Elektroprom d.o.o.	Loke 22	1412 Kisovec
KaTe Nova Gorica	Erjavčeva 2	5000 Nova Gorica
KATV Livade, d.o.o.	Veluščkova 8	6310 Izola
KRS Muta d.o.o.	Glavni trg 17	2366 Muta
KKS Pobrežje d.d.	Cesta XIV. Divizije 5	2000 Maribor
KKS Vuzenica d.o.o.	Sejmarska 2	2367 Vuzenica
KRS Rotovž d.d.	Cankarjeva ulica 6A	2000 Maribor
KRS Štepanjsko naselje	Litijska 45	1000 Ljubljana
KRS Tabor d.d.	Kardeljeva cesta 49	2000 Maribor
KTV Dravograd d.o.o.	Meža 143	2370 Dravograd
KTV Ormož	Skolibrova 17	2270 Ormož
Ljubljanski kabel, z.b.o.	Tivolska 50	1000 Ljubljana
P&ROM d.o.o.	Stranska c. 2	1360 Vrhnika
Perfttech, d.o.o.	Pot na Lisice 4	4260 Bled
Sluga Gordon, s.p. Elektronika - KATV	Obala 114	6320 Portorož
Studio proteus d.o.o.	Cesta v Staro vas 2	6230 Postojna
TELE TV, komunikacijski engineering, Kranj, d.o.o.	Ulica Nikole Tesle 2	4000 Kranj
Teleing d.o.o.	Razkrižje 23	9240 Ljutomer
Telekomunikacije Marjan Markelj s.p.	Tomšičeva 12	1370 Logatec
Telemach d.o.o.	Cesta Ljubljanske brigade 21	1000 Ljubljana
Teles, d.o.o.	Vilharjeva 35	6250 Ilirska Bistrica
Telesat, d.o.o.	Cesta talcev 20	4270 Jesenice
TS RPL d.d.	Pohorska ulica 9	2000 Maribor
Zavod KTV Na Jami	Vodnikova c. 5	1000 Ljubljana
Zavod za razvoj kablensko-satelitsko televizijskega sistema Kamnik	Nevlje 18	1240 Kamnik

Grosistični širokopasovni dostop z bitnim tokom za ponujanje xDSL storitev nudi le družba Telekom Slovenije, d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana (v nadaljnjem besedilu: Telekom Slovenije). Operaterji, navedeni v nadaljevanju, zagotavljajo širokopasovni dostop le na maloprodajnem nivoju, preko zakupa infrastrukture v lasti drugih subjektov:

Operater	Naslov	Pošta
Ingel d.o.o.	Kobilščak 7	9252 Radenci
K2.NET, d.o.o.	Veselova 14	1000 Ljubljana
Medinet d.o.o.	Tržaška 85	2000 Maribor
Metaling, d.o.o.	Krakovo 11	1433 Radeče
Perftech, d.o.o.	Pot na Lisice 4	4260 Bled
SiOL, d.o.o.	Cigaletova 15	1000 Ljubljana
Softnet d.o.o.	Borovec 2	1236 Trzin
Voljatelj d.d.	Šmartinska 106	1000 Ljubljana

Agencija je na podlagi zbranih podatkov sprva ugotovila, da ni nobenega operaterja, ki bi zagotavljal fiksni brezžični širokopasovni dostop, navedeni trg pa je še vedno v zelo zgodnji fazi razvoja, zato je Agencija ves čas postopka nadaljevala s spremljanjem tovrstne ponudbe in pri tem ugotovila, da so na trg v času postopka s komercialno ponudbo za končne uporabnike že vstopilo 6 operaterjev:

Operater	Naslov	Pošta
Agenda d.o.o.	Gospodarska 84	2000 Maribor
HIP komunikacije d.o.o.	Rostoharjeva 44	8270 Krško
Perftech, d.o.o.	Pot na Lisice 4	4260 Bled
Softnet d.o.o.	Borovec 2	1236 Trzin
Stelkom d.o.o.	Cesta v Mestni log 88a	1000 Ljubljana
Voljatelj d.d.	Šmartinska 106	1000 Ljubljana

Največji med njimi ima po zbranih podatkih Agencije 184 priključkov, kar kaže na zanemarljivost tržnega deleža tovrstne ponudbe. Skladno s tem Agencija te ponudbe pri analizi ni posebej upoštevala, saj ne bi v ničemer mogla spremeniti rezultata analize, bo pa Agencija kljub temu redno spremljala razvoj in obnašanje operaterjev tovrstnega dostopa in ga po potrebi upoštevala v naslednjih analizah upoštevnega trga Širokopasovni dostop (operaterski trg).

Po prejemu vseh potrebnih podatkov, ki jih je Agencija pridobila na podlagi sestavljenih vprašalnikov in po pregledu uradne evidence Agencije, je Agencija pričela s postopkom analize na upoštevnem trgu »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« v skladu z 21. členom ZEKom. Podatke, zbrane s pomočjo vprašalnikov, je pozneje dopolnjevala z dodatnimi poizvedbami o ponudbi na trgu pri operaterjih ali z ugotovitvami na podlagi njihove objavljene ponudbe.

V tržnih analizah Agencija podrobneje opredeli obravnavani upošteveni trg, ugotavlja stanje na tem upoštevnem trgu, ter morebitni obstoj pomembne tržne moči določenega operaterja. V primeru, da Agencija ugotovi, da iz ekonomskega vidika obstaja operater s pomembno tržno močjo, takšna tržna analiza vključuje tudi določitev obveznosti, ki bi bile primerne, da se jih naloži operaterju s pomembno tržno močjo z namenom odpravljanja motenj na trgu oz. izboljšanja razmer na trgu (vzpostavitev učinkovite konkurence).

Agencija je v skladu s 124. členom ZEKom pri izvajanju analize upoštevnega trga in določitvi pomembne tržne moči sodelovala z Uradom RS za varstvo konkurence (v nadaljevanju: UVK) in pridobila njegovo mnenje št. 307-30/04-31 z dne 11.11.2005. UVK je opozoril na uporabo historičnih podatkov, kar je Agencija upoštevala in dopolnila analizo z dodatnimi

poizvedbami in zbiranjem podatkov o trenutnem stanju na upoštevnom trgu. UVK je nadalje opozoril na možnost dostopa preko omrežij Stelkom in Slovenske železnice, v zvezi s čemer Agencija ugotavlja, da je omrežje Slovenskih železnic v osnovi hrbtениčno omrežje, ki ne more služiti kot substitut dostopovnemu omrežju za gospodinjstva in podjetja (končne uporabnike), Stelkom pa ne glede na razvejanost omrežja elektro podjetij, s katerimi je povezan, na trgu javno komercialno ne ponuja širokopasovnega dostopa preko energetskih kablov. UVK je opozoril na vprašanje morebitne regijske segmentacije trga glede na razdrobljenost kabelskih omrežij, kar je APEK skrbno preučil in na ta del navedb odgovarja v poglavju o opredelitvi geografskega in storitvenega upoštevne trga. Agencija je v odločbi upoštevala tudi vprašanje glede priključevanja neposredno na DSLAME in usmerjevalnike IP/MPLS omrežja. Glede pomislov UVK o nadzoru nad izvrševanjem ukrepov pa Agencija pripominja, da je nadzor nad izvajanjem ukrepov v skladu z ZEKom predmet ločenega postopka nadzora.

Z dopisom št. 300-131/2005-112 z dne 18.10.2005 je Agencija na podlagi prvega odstavka 138. člena v povezavi s 145. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 22/05 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju: ZUP) družbi Telekom Slovenije poslala poziv na izjasnitev o ekonomski analizi, ki jo je Agencija opravila o stanju na navedenem upoštevnom trgu. Družba Telekom Slovenije je z dopisom št. 01/30-213-334 (številka v spisu: 300-131/2005-113) z dne 19.10.2005 vložila prošnjo za podaljšanje roka za izjasnitev na navedeni poziv in sicer podaljšanje v obsegu 22 dni. Agencija je s sklepom št. 300-131/2005-115 z dne 21.10.2005, z namenom celovite predstavitve stanja s strani družbe Telekom Slovenije v zvezi z analizo upoštevne trga, delno ugodila prošnji in rok za izjasnitev o ekonomski analizi podaljšala do 3.11.2005. Družba Telekom Slovenije se je tako z dopisom št. 01/30-213-355/05 številka v spisu: 300-131/2005-117) z dne 3.11.2005 opredelila glede opravljene ekonomske analize s strani Agencije in podala pripombe k posameznim poglavjem. Družba Telekom Slovenije meni, da analiza trga ni bila opravljena in da Agencija ni ugotavljala pravno relevantnih dejstev. Družba Telekom Slovenije navaja, da Agencija ni ugotavljala kakšne komercialne dogovore imajo kabelski operaterji z neodvisnimi ISP-ji in kakšne rešitve transporta med kabelskimi operaterji in ISP-ji ter javnim internetom se uporabljajo. Družba Telekom Slovenije ugotavlja, da Agencija o vprašanju razširjenosti kabelskih omrežij ne navaja nobenih podatkov. V nadaljevanju ocenjuje, da Agencija ni ugotavljala, po kakšnih produktih in za kakšne potrebe obstaja povpraševanje in ponudba na trgu 12. Za podkrepitev svojih navedb je dopisu z dne 3.11.2005 priložila analizo, ki jo je opravil Case Associates in govori o obstoju enotnega maloprodajnega in grosističnega trga za širokopasovni dostop. Družba Telekom Slovenije v nadaljevanju navaja, da je zamenljivost povpraševanja na trgu širokopasovnega dostopa med tehnologijami ADSL in dostopa preko kabelskega modema mogoče dokazati s preteklim gibanjem cen. Prav tako navaja, da tudi stroški prehoda zaradi stroškov investiranja, stroškov, ki so povezani z dolgoročnimi pogodbami ali stroški zamenjave terminalske opreme ne morejo biti dokaz nezamenljivosti povpraševanja. V zvezi z zamenljivostjo ponudbe družba Telekom Slovenije opozarja na ponudbo obeh tehnologij (ADSL in kabelski dostop) na maloprodajnem trgu, kar naj bi kazalo na lahko dostopnost do infrastrukture obeh tehnologij. V skladu s temi navedbami, družba Telekom Slovenije meni, da bi Agencija v prikaz tržnega deleža morala vključiti tudi kabelske operaterje, ki ponujajo možnost kabelskega dostopa. Pri merilu o doseganju ekonomij obsega oz. ekonomij povezanosti zaključuje, da cene kabelskega dostopa na drobnoprodajnem trgu ne kažejo na to, da lahko družba Telekom Slovenije zaradi ekonomije obsega zagotavlja grosistično storitev ADSL dostopa z bistveno manjšimi stroški kot konkurenti. Podrejeno družba Telekom Slovenije navaja tudi svoja stališča glede ukrepov. Pri tem ocenjuje, da pri obveznosti dopustitve operatorskega dostopa niso jasne obveznosti v zvezi z zagotovitvijo vseh možnih oblik medoperatorskega priključevanja. Prav tako je po mnenju družbe Telekom Slovenije neprimerna obveznost stroškovne naravnosti

cen ter obveznost razumnih cen v prehodnem obdobju. Družbi Telekom Slovenije se zdi nesmiselna tudi obveznost ločitve računovodskih evidenc ter preglednost internih obračunskih cen, kot razlog navaja, da sta družbi Telekom Slovenije in SiOL, d.o.o. strukturno (korporacijsko) ločeni. Na koncu družba Telekom Slovenije kot neprimerne in nesorazmerne ocenjuje tudi roke v povezavi z obveznostjo cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva.

Agencija se bo do posameznih navedb družbe Telekom Slovenije opredelila v nadaljevanju te obrazložitve in sicer v odsekih, ki obravnavajo sporna vprašanja.

B. Opredelitev upoštevnega trga

Pri opredelitvi upoštevne trga je potrebno upoštevati določila novega regulativnega okvira na področju elektronskih komunikacij v EU. Na podlagi prvega odstavka člena 15 Direktive 2002/21/ES, Evropskega parlamenta in Sveta z dne 7. marca 2002 o skupnem regulativnem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (OJ L 108, 24.4.2002, str. 33; v nadaljnjem besedilu: Okvirna direktiva) je Evropska komisija sprejela Priporočilo z dne 11. februarja 2003 o upoštevne trga produktov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, ki so lahko predmet predhodnega urejanja v skladu z Direktivo 2002/21/ES Evropskega parlamenta in Sveta o skupnem ureditvenem okviru za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (OJ L 114, 8.5.2003, str. 45; v nadaljnjem besedilu: Priporočilo o upoštevne trga produktov in storitev). V njem je Evropska komisija opredelila trge produktov in storitev v sektorju elektronskih komunikacij, katerih značilnosti lahko utemeljujejo uvedbo regulativnih obveznosti iz posebnih direktiv in so tako lahko predmet predhodne (ex-ante) regulacije. Pri določitvi t.i. upoštevne trga je Evropska komisija ravnala v skladu z načeli konkurenčnega prava. Agencija je omenjene upoštevne trge produktov in storitev prevzela s sprejetjem Splošnega akta o določitvi upoštevne trga.

Iz Splošnega akta o določitvi upoštevne trga je razvidno, da so upoštevni trgi produktov in storitev definirani s poimenovanjem posameznega trga, kar pomeni, da je potrebno posamezni upoštevni trg podrobneje opredeliti v okviru tržne analize oz. posamezne odločbe o določitvi operaterja oz. operaterjev s pomembno tržno močjo, ki se izdaja na podlagi opravljene analize, saj je potrebno opredeliti kateri produkti oz. storitve se na tem trgu nahajajo.

Opredelitev oz. definicijo upoštevne trga produktov in storitev je pri tem potrebno opraviti s pomočjo dveh kriterijev:

- zamenljivost povpraševanja in
- zamenljivost ponudbe.

Ta dva kriterija omogočata, da se upoštevajo specifične nacionalne okoliščine pri oblikovanju posameznega upoštevne trga produktov in storitev.

Iz Priporočila o upoštevne trga produktov in storitev izhaja, da medoperaterski trg Širokopasovni dostop obsega dostop z bitnim tokom, ki omogoča prepustnost/prenosnost širokopasovnih podatkov v obe smeri, oziroma obsega grosističen dostop na podlagi drugačne infrastrukture, v kolikor le ta nudi primerljivost dostopa z bitnim tokom.

Agencija je opravila opredelitev upoštevne trga glede na vrsto grosističnih storitev, ki so dostopne ter tehnologije po katerih se le te zagotavljajo.

Razmerje med grosističnim in maloprodajnim trgom

V skladu s Smernicami Evropske komisije št. 2002/C 165/03, točka 44, je Agencija začela analizo na trgu storitev za končne uporabnike, za zagotavljanje katerih je potreben produkt, ki se ponuja na grosističnem (medoperaterskem trgu).

Na maloprodajnem trgu so dostopne naslednje širokopasovne storitve:

- xDSL dostop
- kabelski dostop
- brezžični dostop (fiksni FWA, mobilni UMTS itd.)
- dostop preko zakupljenih vodov
- dostop preko optičnih kablov (FTTH)
- dostop preko energetskih kablov (PLC).

V Sloveniji ima na maloprodajnem trgu največji tržni delež xDSL dostop preko bakrene parice, sledi kabelski dostop, medtem ko je delež ostalih tehnologij zanemarljiv. Poudarjamo, da zakupljeni vodi ne predstavljajo ustreznega substituta storitvam xDSL ali kabelskega širokopasovnega dostopa, saj cenovno bistveno odstopajo od tovrstnih storitev: zakupnina za 100 m zakupljenega voda s kapaciteto 1024 kbps Telekoma Slovenije za končnega uporabnika denimo znaša 53.377,20 SIT (z DDV). Rešitve na temelju FTTH prav tako ne predstavljajo primerne substituta, saj je splošno znano dejstvo, da so optična vlakna le redko na voljo za dostop do posameznega končnega uporabnika, predvsem pa ne gospodinjstev ter manjših podjetij. Trenutno je v Sloveniji s signalom UMTS pokritega 69,3 % prebivalstva Slovenije. Zaradi tehničnih nadgradenj UMTS omrežja lahko občasno prihaja do zmanjšanja jakosti signala na določenih lokacijah. Poleg tega znaša samo mesečna naročnina UMTS paketa pri družbi Mobitel d.d. 15.000 tolarjev, kar vključuje 200 minut pogovorov MPO enega naročnika, 200 minut pogovorov znotraj Mobitelovih omrežij, 200 minut videotelefonije, 200 MB paketnega prenosa podatkov in 200 MMS. Tehnologija UMTS omogoča prenos podatkov s hitrostjo do 384 kbps, kar pa je bistveno počasneje in bistveno dražje kot to omogoča dostop preko ADSL priključka. Poleg tega ima omenjeni paket v primerjavi s paketi ADSL tudi omejen čas dostopanja. Ustrezne zamenljivosti ne predstavljajo niti Wi-fi hotspoti, ki so namenjeni dostopu na točno določenih lokacijah (letališča, hoteli), niso pa namenjeni uporabi v gospodinjstvih in podjetjih. Dostop preko energetskih kablov v Sloveniji prav tako še ni v javni komercialni ponudbi.

Nezadostnost ponudbe FWA je Agencija obrazložila na začetku poglavja o poteku postopka. Obseg navedene ponudbe je po ugotovljenih podatkih očitno premajhen, da bi ga upoštevali na ustreznem maloprodajnem trgu.

Skladno s tem je Agencija podrobneje preučila uvrstitev tehnologij xDSL in kabelskega širokopasovnega dostopa na upošteveni trg za končne uporabnike.

xDSL dostop je zasnovan na uporabi bakrene parice. Je sodobna tehnologija prenosa, ki omogoča prenos podatkov z višjo hitrostjo v smetri proti naročniku ((downstream) in manjšo v smeri proti ponudnikom storitve. Doseg je odvisen od dolžine in tipa parice.

Kabelski internet je širokopasoven dostop do interneta, ki uporabniku omogoča povezovanje z uporabo kabla obstoječe kabelske televizije. Takšno kabelsko omrežje temelji na koaksialnih vodnikih in že prevladuje v večjem delu urbanih področij. Čeprav je večji del že

zaseden s televizijskim signalom, lahko še vedno odrežemo del zmogljivosti za podatkovni prenos.

Tako xDSL kot kabelski širokopasovni dostop, ki ju operaterji nudijo na maloprodajnem nivoju imata dve skupni značilnosti,

- cena je neodvisna od trajanja dostopanja;
- ima večjo hitrost do naročnika kot npr. klicna povezava, praviloma nad 144 kbps.

xDSL na maloprodajnem nivoju je primeren (če se povzame komercialne ponudbe operaterjev) za uporabo interneta in multimedijskih storitev, ki zahtevajo večjo pasovno širino v smeri proti naročniku in manjšo v nasprotni smeri. So pa dejanske hitrosti kabelskih povezav pogosto manjše, saj kabelski operaterji vključijo na omrežje celotno naselje, pri čemer si vsi delijo isto pasovno širino. Zaradi tega lahko uporabniki kabelskega širokopasovnega dostopa izkusijo manjše internetne hitrosti v času večje obremenitve kabelskega omrežja.

Če zanemarimo tehnološke razlike in primerjamo funkcionalnost, ki se s to vrsto dostopa zagotavlja ter cene na maloprodajnem trgu ugotovimo, da sta storitvi primerljivi. Primerljive so tudi komercialne ponudbe operaterjev in cene, kar je imelo v preteklosti, kot pravilno navaja Telekom Slovenije, večkrat vpliv na neposredno cenovno tekmovanje med ponudbo ADSL in kabelskega širokopasovnega dostopa.

Agencija je primerjala ponudbo ADSL širokopasovnih storitev na maloprodajnem nivoju:

Operater	Paket	Do naročnika	Od naročnika	Cena
SiOL	Rezidenčni uporabniki	1024 kbps	256 kbps	8.060
		2084 kbps	384 kbps	9.900
		4096 kbps	512 kbps	13.580
	Poslovni uporabniki	1024 kbps	256 kbps	12.700
		2084 kbps	384 kbps	15.600
		4096 kbps	512 kbps	21.400
Medinet	Rezidenčni uporabniki	512 kbps	128 kbps	6.590
		1024 kbps	256 kbps	7.790
		2048 kbps	384 kbps	9.590
		4096 kbps	512 kbps	13.190
	Poslovni uporabniki	1024 kbps	384 kbps	10.550
		2048 kbps	700kbps	16.500
		4096 kbps	700 kbps	21.400
		2048 kbps	700 kbps	34.850
4096 kbps	700 kbps	49.850		
Softnet	Rezidenčni uporabniki	1024 kbps	256 kbps	7.980
		2048 kbps	384 kbps	9.900
		4096 kbps	512 kbps	13.200
	Poslovni uporabniki	1024 kbps	256 kbps	12.000
		2048 kbps	384 kbps	18.000
		4096 kbps	512 kbps	24.000
Voljatelj	Rezidenčni uporabniki	512 kbps	128 kbps	6.290
		1024 kbps	256 kbps	6.990
		2048 kbps	384 kbps	8.990
		4096 kbps	512 kbps	10.690

	Poslovni uporabniki	512 kbps	128 kbps	8.280
		1024 kbps	256 kbps	11.680
		2048 kbps	384 kbps	14.980
		4096 kbps	512 kbps	20.980
Sinfonika	Rezidenčni uporabniki	512 kbps	128 kbps	5.999
		1024 kbps	256 kbps	7.199
		2048 kbps	384 kbps	9.599
		4096 kbps	512 kbps	10.799
	Poslovni uporabniki	512 kbps	128 kbps	10.779
		1024 kbps	256 kbps	11.999
		2048 kbps	384 kbps	14.399
		4096 kbps	512 kbps	20.399
T2	Brez PSTN ali ISDN Telekom Slovenije	1Mb/s	256 kbps	5.000
		1Mb/s	1 Mb/s	7.000
		10 Mb/s	2 Mb/s	10.000
		10 Mb/s	10 Mb/s	14.000
		20 Mb/s	4 Mb/s	15.000
		20 Mb/s	20Mb/s	18.000
	S PSTN ali ISDN Telekom Slovenije	1Mb/s	256 kbps	4.000
		1Mb/s	1 Mb/s	6.000
		10 Mb/s	2 Mb/s	9.000
		10 Mb/s	10 Mb/s	13.000
		20 Mb/s	4 Mb/s	14.000
		20 Mb/s	20Mb/s	17.000

Vir: Internetne strani operaterjev, december 2005

Primerjala je tudi ponudbo širokopasovnih storitev na maloprodajnem nivoju preko kabelskega omrežja:

Operater	Paket	Do naročnika	Od naročnika	Cena v SIT
Telemach	Rezidenčni uporabniki	do 256 kbps	128 kbps	4.990
		do 1536 kbps	384 kbps	6.990
		do 3072 kbps	512 kbps	8.700
		do 5120 kbps	768 kbps	9.990
	Poslovni uporabniki	do 5120 kbps	768 kbps	13.990
Triaera	Rezidenčni uporabniki	do 128 kbps	64 kbps	2.990
		do 768 kbps	128 kbps	5.900
		do 1024 kbps	256 kbps	6.700
		do 2048 kbps	384 kbps	8.200
		do 4096 kbps	512 kbps	9.700
		do 6144 kbps	768 kbps	11.200
	Poslovni uporabniki	do 1024 kbps	256 kbps	7.200
		do 2048 kbps	384 kbps	9.000
		do 4096 kbps	512 kbps	10.500
		do 4096 kbps	768 kbps	12.900
		do 6144 kbps	768 kbps	15.500
		do 8192 kbps	1024 kbps	22.500
Medinet	Rezidenčni	do 128 kbps	do 64 kbps	3.600

	uporabniki	do 256 kbps	do 128 kbps	4.990
		do 512 kbps	do 128 kbps	6.500
		do 768 kbps	do 128 kbps	6.600
		do 1024kbps	do 256 kbps	6.800
		do 1536 kbps	do 256 kbps	6.900
		do 3072 kbps	do 384 kbps	8.600
		do 5120 kbps	do 1536 kbps	15.700
Sinfonika	Rezidenčni uporabniki	do 384 kbps	do 128 kbps	4.788
		do 512	do 128 kbps	5.388
		do 768 kbps	do 256 kbps	6.468
		do 1024 kbps	do 256 kbps	6.708
		do 1356 kbps	do 384 kbps	7.188
		do 2048 kbps	do 512 kbps	8.388
		do 3072 kbps	do 768 kbps	8.988
		do 5120 kbps	do 768 kbps	11.988
Voljatelj	Rezidenčni uporabniki	do 768 kbps	do 128 kbps	6.290
		do 1024 kbps	do 256 kbps	6.990
	Poslovni uporabniki	do 2048 kbps	do 384 kbps	8.990
		do 4096 kbps	do 768 kbps	10.690

Vir: Internetne strani operaterjev, december 2005

Iz tabel je razvidno, da oba načina, tako dostop do interneta preko ADSL priključka kot tudi dostop do interneta preko kablanskega modema zagotavljata prenos podatkov s primerljivimi hitrostmi. Kablanske povezave in ADSL linije omogočajo naročniku vzdrževanje stalne povezave z omrežjem in to uporabniku omogoča dostavo storitev v realnem času (npr. elektronske pošte, pa tudi zahtevnejših multimedijskih storitev). To kaže, da ima kablanski dostop do interneta v R Sloveniji primerljive funkcionalne karakteristike kot dostop preko ADSL priključka.

Agencija na tej podlagi ugotavlja, da uporabnik, ki ima na voljo kablansko infrastrukturo in bakreno infrastrukturo Telekoma Slovenije, lahko zamenja ADSL dostop in kablanski dostop v primeru povišanja maloprodajne cene. Ker vodita Telekom Slovenije in SiOL, d.o.o. kot njegov maloprodajni ponudnik širokopasovnega dostopa enotno cenovno politiko za vso Slovenijo in ker so cene obeh tehnologij primerljive, obstaja cenovni pritisk cen kablanskega širokopasovnega dostopa v maloprodaji na maloprodajne cene xDSL storitev. Iz navedenega izhaja, da kablanski dostop na maloprodajnem nivoju s strani povpraševanja predstavlja substitut dostopu preko xDSL priključka in je zato del istega maloprodajnega upoštevne trga.

Širokopasovna storitev xDSL se za končne uporabnike zagotavlja preko ustrezne grosistične (medoperaterske) storitve, ki omogoča operaterju uporabo bakrene dostopovne infrastrukture Telekoma Slovenije, pri čemer možnost dostopanja preko razvezane krajevne zanke ne zadostuje, saj zahteva bistveno večje investicije od novega vstopnika. Skladno s tem je v Priporočilu Evropske komisije o upoštevnihih trgih C(2003) 497 in Splošnem aktu o določitvi upoštevnihih trgov, Uradni list RS, št. 77/2004, za razvezan dostop do krajevne zanke določen poseben upoštevni trg, kot je izrecno zapisano v Priporočilu Evropske komisije glede trga številka 12. Skladno z zadevnim priporočilom glede trga 12 Širokopasovnega dostopa (medoperaterski trg) so na trg Širokopasovni dostop (medoperaterski trg) uvrščene grosistične storitve bitnega toka (*bit-stream*), ki vključuje grosistični dostop na osnovi xDSL tehnologij ter dostop preko drugih infrastruktur, kadar in če ponujajo storitve, ekvivalentne dostopu z bitnim tokom. Skladno s tem je Agencija nadalje ugotavljala, ali so preko kablanskih

omrežij na voljo ustrezni ekvivalenti (substituti) storitvam dostopa z bitnim tokom Telekoma Slovenije, ali torej obstajajo grosistične kabelske širokopasovne storitve, ki bi bile zamenljive z xDSL grosističnimi širokopasovnimi storitvami.

Napačno pa je stališče Telekoma Slovenije, d.d., da cenovni pritisk iz maloprodajnega trga deluje neposredno na grosistični trg in ustvarja pritisk na grosistične cene operaterskih storitev, ki temeljijo na xDSL tehnologiji: če na grosističnem trgu kabelske storitve zaenkrat oziroma v času do izvedbe naslednje analize trga ne predstavljajo ustreznega substituta za xDSL storitve, bi lahko Telekom Slovenije, d.d. v odsotnosti regulacije trga diskriminiral ponudnike xDSL v maloprodaji, jim zavrnil dostop do omrežja oziroma storitev, jim zaračunal cene, ki bi bistveno odstopale od stroškov in jim preprečevale tekovanje na maloprodajnem trgu zaradi škarij cen. Predpostavka Telekoma Slovenije, d.d. bi zato zdržala zgolj v primeru, da bi na grosističnem trgu obstajal primeren substitut v obliki operaterskega širokopasovnega dostopa preko kabelskega omrežja. Obstoj takega substituta je Agencija ugotavljala s pomočjo zamenljivosti ponudbe in povpraševanja na medoperaterskem (grosističnem) trgu.

Tak pristop Agencije je tudi skladen z ugotovitvami Evropske komisije v komentarju na analizo primerljivega trga Širokopasovni dostop (medoperaterski trg) v Avstriji: v primeru povečanja medoperaterskih cen Telekoma Slovenije bi bili operaterji prisiljeni dvigniti cene na maloprodajnem trgu, kar bi povzročilo odhod njihovih končnih uporabnikov, a ne nujno na kabelsko omrežje, temveč lahko tudi na storitve s Telekomom Slovenije vertikalno povezanega podjetja na maloprodajnem trgu, saj bi kot posledica odsotnosti regulacije njegove maloprodajne cene lahko ostale nespremenjene.

Zamenljivost povpraševanja

Zamenljivost povpraševanja se ugotavlja na podlagi zamenljivosti storitve z vidika kupca. Zamenljivost povpraševanja omogoča, da se določi storitve ali nabor storitev, ki so v očeh uporabnika substituti, to so tiste storitve, ki so lahko zamenljive v primeru relativnega zvišanja cen. Pri ugotavljanju obstoja zamenljivosti povpraševanja, se mora upoštevati vsako prejšnje obnašanje uporabnikov. Kjer je mogoče, se preveri preteklo gibanje cen potencialnih konkurenčnih storitev. Če pa teh podatkov ni in če je potrebno, se poišče in preveri verjetne reakcije uporabnikov in ponudnikov na relativno povišanje cen storitev, ki so predmet analize.

Možnost uporabnikov, da lahko zamenjajo storitev za drugo storitev zaradi majhnega vendar pomembnega dviga cen, je lahko ovirana zaradi znatnih stroškov prehoda. Uporabniki, ki so investirali v tehnologijo z namenom prejemanja storitve morda ne bodo pripravljene prevzeti kakršnihkoli dodatnih stroškov, ki so povezani z zamenjavo obravnavane storitve za substitut. Pogosto pa se tudi zgodi, da so potrošniki priklenjeni na obstoječega ponudnika z dolgoročnimi pogodbami ali z visokimi stroški zamenjave terminalske opreme. V primerih, ko je uporabnik soočen z visokimi stroški zamenjave storitve A za storitev B, ti dve storitvi ne smeta biti vključeni v isti upoštevni trg.

Na trgu širokopasovnih storitev obstaja hierarhija storitev, ki omogoča novim vstopajočim operaterjem, da pridobijo storitve, ki so po hierarhiji bližje končnim uporabnikom ali pa jim omogoča, da razvijejo diferencirane oz. inovativne storitve. Vstopajoči operaterji bodo poskušali vstopiti na trg na različnih nivojih v hierarhiji omrežja. Pri tem bodo operaterji upoštevali tako tehnične kot ekonomske karakteristike vstopa. Od hierarhije vstopa je

odvisno kako in koliko ima vstopajoči operater lahko nadzora nad določenimi tehničnimi karakteristikami storitev končnih uporabnikov in ali popolnoma uporablja svoje omrežje, tako da lahko spremlja kakovost, ki jo nudi uporabnikom. Da bi bilo možno razločevati storitve vstopajočega od storitev obstoječega operaterja mora vstopajoči imeti dostop na točki, kjer ima lahko tak nadzor. Glavni namen vstopajočega operaterja- kupca na grosističnem trgu je prodaja širokopasovne storitve na maloprodajnem nivoju ali drugače vsako povpraševanje na grosističnem trgu izvira iz povpraševanja na maloprodajnem trgu. Na povpraševanje naročnikov na maloprodajnem trgu pa vpliva cena, kakovost širokopasovne storitve, dostopnost do storitve, tehnična pomoč uporabnikom ipd. ki jih nudi operater. Dejansko končni uporabniki (njihove zahteve, število) pa tudi trend razvoja trga narekujejo povpraševanje njihovega operaterja na grosističnem trgu.

Na trgu kablanskega dostopa so na območju celotne Slovenije poleg večjega števila manjših kablanskih operaterjev trije večji ponudniki kablanske infrastrukture (Trierer, Telemach in Ljubljanski kabel), katerih omrežja so razpršena po ozemlju cele Slovenije. V Sloveniji obstajajo nekateri vertikalno povezani ponudniki širokopasovnih storitev končnim uporabnikom, kot tudi kablanski operaterji, ki ponujajo širokopasovni dostop neodvisnim ponudnikom širokopasovnih storitev končnim uporabnikom. To pomeni, da na slovenskem trgu poleg lastne preskrbe (self-supply) obstaja tudi zunanja ponudba (external supply). Vertikalno povezana ponudnika širokopasovnih storitev končnim uporabnikom sta KRS Rotovž in UPC Telemach d.o.o..

Glede zatrditve Telekoma Slovenije o dokazljivosti zamenljivosti povpraševanja na trgu širokopasovnega dostopa do interneta med tehnologijami ADSL in dostopa preko kablanskega modema s preteklimi gibanjem cen, je treba poudariti, da gre pri zadevnem upoštevem trgu za medoperaterski trg in je potrebno analizirati odzive na spremembe cen na medoperaterskem nivoju. Potrebno je odgovoriti na vprašanje : »Ali za operaterje obstaja alternativa v primeru, da Telekom Slovenije dvigne svoje grosistične cene za določene operaterje in s tem le določenem številu operaterjev poslabša konkurenčni položaj na trgu?«. Sama dinamika maloprodajnih cen, ki jo je na straneh 3 in 4 dopisa št. 300-131/2005/117 predložil Telekom Slovenije, ne da zadovoljivega odgovora na zgornje vprašanje. Potrebno je pogledati obstoj zamenljivosti za operaterja, torej ali zanj predstavlja prehod na kablansko ponudbo ekvivalent ponudbi Telekoma Slovenije. Agencija je torej nadalje preučevala, kakšne možnosti imajo operaterji v primeru, da Telekom Slovenije d.d. dvigne cene svojih storitev ali obravnava določene operaterje drugače od ostalih.

Kablansko omrežje ne pokriva celotnega ozemlja Republike Slovenije, kar operaterju ne omogoča dostopa do ekvivalentnega števila potencialnih uporabnikov. Agencija je ugotavljala razširjenost kablanskih omrežij iz vidika kablanskih priključkov na katerih je mogoče uporabiti del frekvenčnega pasu za prenos širokopasovne komunikacije v primerjavi s pokritjem omrežja Telekoma Slovenije in ugotovila, da ima slednji bistveno večjo možnost pokritja s širokopasovnim signalom in možnost dostopa do več kot 90 % slovenskih gospodinjstev. Kablanska omrežja so v lasti različnih operaterjev in med seboj niso povezana, kar pomeni, da bi moral operater potencialni zakupnik ob odsotnosti dostopa preko bitnega toka skleniti pogodbe z velikim številom kablanskih operaterjev ter zagotoviti prepustnost med temi omrežji. Komercialna dogovarjanja bi zahtevala veliko sredstev in časa, kar kaže na nemožnost hitre in učinkovite zamenjave oblike dostopa. Tam kjer dostop ni mogoč preko kablanskega omrežja, pa bi moral operater celo zgraditi lastno fizično dostopovno omrežje. Poleg tega imajo ponudniki internetnih storitev praviloma enotne cene za svoje xDSL maloprodajne storitve za celo Slovenijo in jim tudi s tega vidika razdrobljena kablanska omrežja ne predstavljajo ekvivalentnega substituta, saj bi nastopile težave pri dogovarjanju s končnimi uporabniki na različnih območjih. Ponudba Telekoma Slovenije d.d. za dostop preko bitnega toka omogoča operaterjem sklenitev le ene pogodbe in dostop v

eni sami točki, kar je za operaterja, ki šele vstopa na trg in še nima zadostnih sredstev v skladu s teorijo »investicijske lestve« (*ladder of investment*), lahko v začetni fazi celo nujno potrebno. Sama rešitev povezave z velikim številom omrežij pa po drugi strani še dodatno povečuje stroške za operaterja, saj so večje kapacitete na enoto bistveno cenejše od manjših (recimo cena za STM-4 je le 2x cena za STM-1, čeprav gre za štirikrat večjo kapaciteto). Operater ima preko omrežja Telekom Slovenije dostop do skoraj vseh gospodinjstev oz. podjetij, kjer Telekom Slovenije nudi storitev govorne telefonije, saj se za prenos podatkov uporablja drugi del frekvenčnega pasu.

Agencija je na predlog Telekom Slovenije tudi preučila pogodbeno razmerja (komercialne dogovore), ki jih imajo kabelski operaterji kot lastniki omrežja in ponudniki internetnih storitev. Agencija je na podlagi zbiranja podatkov glede komercialnih dogovorov med kabelskimi operaterji kot lastniki omrežja in ponudniki širokopasovnih storitev končnim uporabnikom ugotovila, da del kabelskih operaterjev ponuja svoje omrežje operaterjem, ki so ponudniki internetnih storitev neodplačno. Ostali operaterji, ki ponujajo širokopasovni dostop na grosistični ravni pa imajo s ponudniki internetnih storitev končnim uporabnikom pogodbeno dogovorjeno, da jim slednji plačujejo za uporabo omrežja določen delež od prihodka, pridobljenega s storitvami preko njihovega omrežja. Ti deleži naročnine vsakega končnega uporabnika znašajo pri različnih operaterjih 20 do 40 %. Kako se operaterji med seboj dogovorijo glede plačevanja najemnine omrežja je odvisno tudi od lastništva opreme. Glede na to, da je na maloprodajnem trgu pritisk za zniževanje cen xDSL storitev znižujejo in da se istočasno zvišujejo stroški vzdrževanja, se kabelski operaterji, ki preprodajajo svoje omrežje za širokopasovni dostop, srečujejo s problemom, da sredstva pridobljena iz naslova najemnine omrežja ne pokrijejo niti stroškov vzdrževanja omrežja, kar kaže na zastarelost in nefleksibilnost obstoječih poslovnih modelov.

Na grosističnem trgu kabelski operaterji pogosto nastopajo zgolj v vlogi lastnika surove infrastrukture - koaksialnega kabelskega omrežja, katerega dajejo v brezplačno uporabo oz. najem za minimalno ceno. Taka ponudba je bližje delni razvezi surove infrastrukture in že v osnovi ne more biti substitut bitnemu toku. Kadar pa kabelski operaterji ponujajo dostopovno omrežje, opremljeno s širokopasovno infrastrukturo, njihove storitve ne kažejo na ustrezen substitut bitnemu toku, saj ne nudijo hierarhije storitev, še zlasti pa ne na nivoju celotne države, ki bi vstopajočim operaterjem omogočala, da vstopijo na trg na različnih nivojih v hierarhiji omrežja, tako kot imajo to možnost, če bi storitev kupovali od Telekom Slovenije. Prav vstop na različnih nivojih je pomemben z vidika »investicijske lestve«, saj operaterju omogoča, da se z dodatnimi investicijami postopno vedno bolj približuje končnemu uporabniku, ne da bi se predhodno omejil na določeno geografsko območje, hkrati pa mu omogoča vedno večje diferenciranje storitev, ki jih ponuja.

Agencija nadalje pripominja, da kolikor bi obstajal na trgu kabelski grosistični produkt, ki bi predstavljal ustrezno konkurenco grosističnim storitvam na temelju tehnologije xDSL, bi se to odražalo v primerljivih cenah za uporabo kabelskega omrežja za potrebe širokopasovnih storitev in cenah za uporabo operaterskih storitev, ki temeljijo na xDSL tehnologiji. Poslovni modeli, ki jih je Agencija opazila pri kabelskih operaterjih, očitno ne kažejo nikakršne povezave s poslovnim modelom Telekom Slovenije za ponujanje širokopasovnega dostopa na medoperaterskem trgu. Pri njih praviloma sploh ne gre za običajno grosistično prodajo, temveč za kooperativno naravo sporazumov, ki mnogim kabelskim operaterjem brez izkušenj na področju širokopasovnih in internetnih storitev sploh omogočajo oblikovanje ustrezne ponudbe za svoje končne uporabnike. Kolikor bi torej obstajali ustrezni ekvivalenti grosističnim produktom Telekom Slovenije na kabelskih omrežjih, bi bile cene teh produktov primerljive s cenami grosističnih produktov Telekom Slovenije. Prav nasprotno pa so te cene praviloma fiksno vezane na maloprodajne cene kabelskih širokopasovnih

produktov v smislu delitve prihodka (*revenue sharing*), kar kaže na njihovo nepovezanost z grosistično ponudbo Telekoma Slovenije, kabelski operaterji pa se hkrati pritožujejo nad prenizkim deležem zaradi padanja cen na maloprodajnem trgu. Tudi na podlagi tega Agencija ugotavlja relativno inferiornost ponudbe kabelskih operaterjev v primerjavi z grosistično ponudbo Telekoma Slovenije.

Iz navedenega izhaja, da kabelski dostop z vidika zamenljivosti povpraševanja ne predstavlja substituta dostopu preko bitnega toka, ne glede na pripombe Telekoma Slovenije v dopisu št. 300-131/2005/117. Do enakih zaključkov je v svojem mnenju prišel tudi UVK.

Zaradi naglega razvoja kabelskih omrežij pa bo Agencija kljub temu redno spremljala razvoj in obnašanje kabelskih operaterjev in v naslednji analizi ponovno ugotavljala stanje na trgu širokopasovnega dostopa.

Zamenljivost ponudbe

Pri ugotavljanju zamenljivosti ponudbe je potrebno upoštevati, da se podjetje, ki trenutno ne deluje na upoštevni trgu lahko odloči za vstop na trg, v primeru povišanja relativnih cen in v razumem roku. V primeru, ko so stroški zamenjave zagotavljanja storitve za obravnavano storitev relativno zanemarljivi, mora biti ta storitev vključena v upoštevni trg. Dejstvo, da ima konkurenčno podjetje v lasti sredstva za zagotavljanje storitev, je nerelavantno, če so potrebne znatne dodatne investicije za zagotavljanje te storitve. Prav tako pa je potrebno upoštevati dolgoročno vezavo kapacitet pri zagotavljanju storitev. Zgolj slučajna hipotetična zamenljivost ponudbe ni zadosten pogoj za določitev trga. Prav tako je potrebno upoštevati obstoječe pravne oz. regulatorne in strukturne ovire, ki lahko preprečijo pravočasen vstop na upoštevni trg in posledično onemogočijo zamenljivost ponudbe.

Zamenljivost ponudbe ne služi samo za definiranje upoštevne trga, ampak tudi za določanje udeležencev na upoštevni trgu.

Kabelski dostop tudi z vidika ponudbe ne more biti substitut za dostop preko bitnega toka, saj ni enotnega omrežja in tudi dostop je omejen, saj je splošno znano dejstvo, da je penetracija kabelske televizije bistveno nižja od penetracije Telekoma Slovenije d.d. za fiksno telefonijo (le približno 40% pokritost gospodinjstev), kabelska televizija pa je pretežno dostopna le v urbanih področjih.

Pri kabelskih omrežjih pride v primeru kabelskega dostopa do multipleksiranja naročniških povezav praviloma že v sami zgradbi končnega uporabnika, medtem ko pri dostopu z bitnim tokom to poteka na DSLAM-u v prostorih Telekoma Slovenije, kar daje operaterju boljšo možnost upravljanja s kvaliteto povezave do samega naročnika. Ponudba grosističnih storitev Telekoma Slovenije tudi sledi »investicijski lestvi«, kar pomeni, da se operaterji, ki investirajo najmanj, odločajo za najcenejšo rešitev priključitev na usmerjevalnik Telekoma Slovenije, nadalje je mogoča priključitev na ATM omrežje, mogoče pa bi bilo izvesti tudi priključitev neposredno na posamezen DSLAM. Iz tega lahko sledi na prehod na razvezo krajevne zanke preko zakupa skupne lokacije in do zakupa celotnega frekvenčnega pasu krajevne zanke (polna razveza) ali le dela tega pasu (delna razveza). Skladno s tem operater vpliva na kvaliteto; večje kot so njegove investicije, večji je njegov vpliv na kvaliteto storitve na vertikalno povezanem maloprodajnem trgu. Nasprotno pa pri kabelskih omrežjih operaterji ne ponujajo palete storitev in ima posamezen kabelski operater praviloma uveljavljen en poslovni model za neodvisne ponudnike internetnih storitev (bodisi gola dostopovna infrastruktura, bodisi infrastruktura, opremljena za širokopasovni dostop), pri čemer gre tudi

tu za individualne dogovore in ne za javno objavljeno politiko odprtega dostopa do omrežja. V takih okoliščinah si ne moremo zamišljati, da bi kabelski operaterji na povišanje cen dostopa na strani Telekoma Slovenije (dovolj hitro) reagirali s primerljivo paletto alternativnih storitev v kabelskem omrežju. Tudi v kolikor bi kateri izmed večjih kabelskih operaterjev dovolj hitro reagiral s ponudbo širokopasovnega modela, s katerim bi bil xDSL zamenljiv (kar je v skladu s strokovnim znanjem Agencije, ki izhaja iz študij European Regulators Group (ERG), s tehničnega stališča mogoče), bi šlo tu le za regionalno oziroma lokalno rešitev, ki bi bila za obstoječe operaterje, ki prodajajo storitve xDSL, sprejemljiva le, kolikor bi se ti zavestno odločili poslovati na regionalnem oziroma lokalnem nivoju. Dejstvo pa je, da taka rešitev ne bi bila sprejemljiva za operaterje, ki poslujejo na nivoju celotne države in imajo na nivoju celotne države enoten storitveni in cenovni model. Pri tem Agencija pripominja, da bi bil celo učinek usklajenega delovanja vseh kabelskih operaterjev vprašljiv zaradi slabše pokritosti slovenskega ozemlja s kabelskimi omrežji v primerjavi z dostopovno infrastrukturo Telekoma Slovenije.

Agencija zaključuje, da dostop preko kabelskega omrežja trenutno na strani ponudbe ne predstavlja substituta za dostop preko bitnega toka, vendar pa bo Agencija zaradi naglega razvoja kabelskih omrežij kljub temu redno spremljala razvoj in obnašanje kabelskih operaterjev in v naslednji analizi ponovno ugotovljala stanje na trgu.

Ponudba širokopasovnega dostopa je mogoča tudi preko delnega razvezanega dostopa storitve razvezave lokalne zanke Telekoma Slovenije vendar so te medoperaterske storitve predmet analize upoštevne trga iz 11. točke 3. člena Splošnega akta, in niso zamenljive s storitvijo dostopa z bitnim tokom, saj so za vstop na trg potrebne znatne investicije v opremo in skupno lokacijo.

Definicija upoštevne storitvene trga

Agencija na podlagi zgornjih ugotovitev zaključuje, da upošteni trg Širokopasovni dostop (medoperaterski trg) obsega le storitve dostopa z bitnim tokom kot je to navedeno v nadaljevanju. To pomeni, da ne obstaja zamenljivost z drugimi storitvami niti na strani povpraševanja niti na strani ponudbe.

Širokopasovni dostop z bitnim tokom je grosistična storitev, kjer glavni operater zagotovi dostopovni vod visoke hitrosti do končnega uporabnika, lahko pa tudi zagotovi storitve prenosa v ATM ali IP omrežju do točke v kateri je priključen drugi operater – ponudnik storitve na trgu za končne uporabnike:

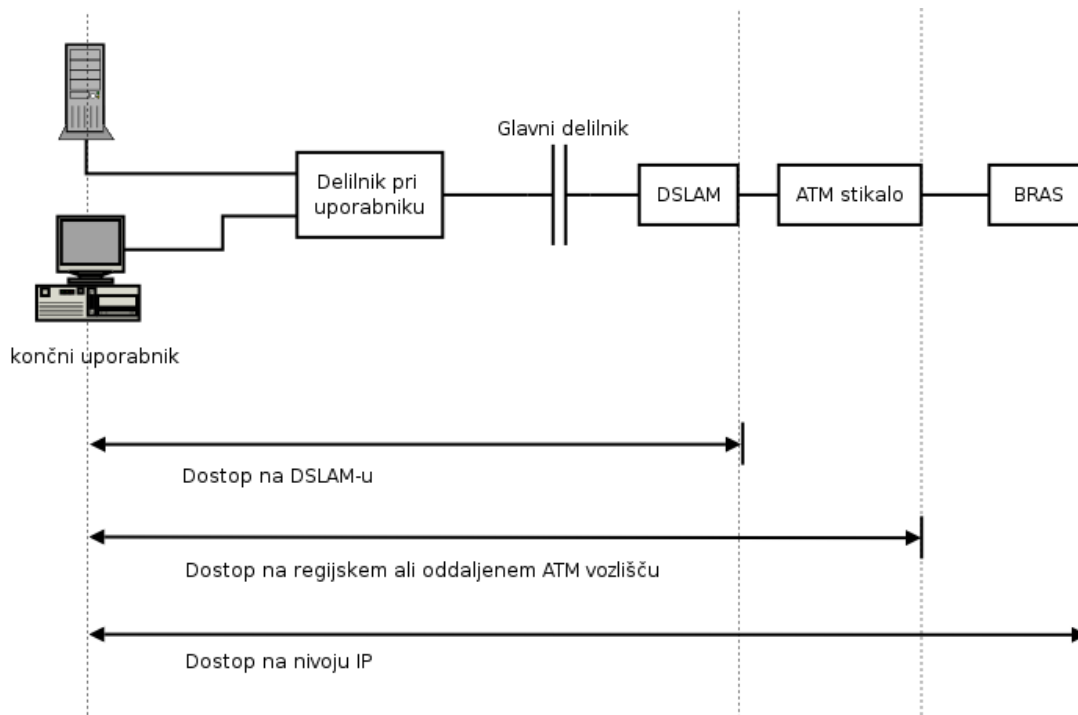
- Glavni elementi metode dostopa z bitnim tokom, ki omogoča drugemu operaterju ponujanje širokopasovnih storitev, vključuje: dostopovno infrastrukturo, ki vsebuje naročniški multiplekser (DSLAM) ter dostopovni vod do prostora naročnika, kjer je nameščen xDSL modem; in
- prenosno kapaciteto v hrbteničnem omrežju za prenos širokopasovnih podatkov:
 - v ATM omrežju (dostop na regijskem ali oddaljenem ATM vozlišču); ali
 - v IP omrežju (dostop na usmerjevalniku).

Zakup dostopovne in/ali hrbtenične infrastrukture na osnovi bitnega toka omogoča vstopajočemu operaterju oblikovanje svoje lastne ponudbe širokopasovnega dostopa

končnim uporabnikom. Operater ima možnost razločevanja svoje ponudbe v primerjavi z operaterjem medoperaterske storitve, in sicer s spreminjanjem tehničnih parametrov oziroma spreminjanjem kakovosti storitve. Možnost ponujanja dodane vrednosti je toliko večja, koliko je operater bliže dostopovnemu multiplekserju (DSLAM).

Operater se na omrežje glavnega operaterja lahko priključi na naslednje načine:

- Direktno na naročniški multiplekser (DSLAM);
- Na regijsko ATM vozlišče z možnostjo pokrivanja regije ali na oddaljeno ATM vozlišče z možnostjo pokrivanja celotne države;
- Na IP nivoju, oziroma BRAS usmerjevalniku, ki ga upravlja ponudnik bitnega toka.

Iz nadaljevanja analize je razvidno, da trg medoperaterskega širokopasovnega dostopa vključuje grosistično ponudbo dostop z bitnim tokom za ponudbo širokopasovnega dostopa na vertikalno povezanem maloprodajnem trgu.

Storitev prenosa z bitnim tokom (bit stream dostop) je tako definirana kot ujemajoča/ustrezna grosistična storitev za xDSL storitve končnim uporabnikom.

Upoštevni geografski trg

Upoštevni geografski trg obsega vsa področja, kjer podjetja ponujajo storitve in povprašujejo po storitvah v enakih pogojih konkurence. Pri določanju upoštevnege trga se ne upoštevajo področja, na katerih so pogoji konkurence pomembno različni.

Splošni akt določa, da je geografski trg za medoperaterski trg »Širokopasovni dostop«, celotno območje Republike Slovenije. Geografski upoštevni trg je območje Republike Slovenije, saj so konkurenčni pogoji enaki za območje celotne države in niso vezani na določeno regijo ali območje. Ključno za to ugotovitev je dejstvo, da Telekom Slovenije svojo storitev bitnega toka ponuja pod enakimi pogoji na celotnem ozemlju Slovenije. Agencija se opredeljuje tudi do stališč UVK glede morebitne geografske segmentacije trga na posamezne regije: iz definicije produktnega trga izhaja, da stanje na trgu Širokopasovnega dostopa (medoperaterski trg) odločilno determinira na ozemlju vse države cenovno in storitveno homogena ponudba Telekoma Slovenije, ki tudi ustreza povpraševanju operaterjev na grosističnem trgu, kar kaže na neprimernost nadaljnje regijske delitve geografskega trga.

C. Analiza podatkov in uporaba meril za ugotovitev stanja na upoštevem trgu

V okviru analize Agencija ugotavlja ali na posameznem upoštevem trgu obstaja učinkovita konkurenca. Evropska komisija je sprejela smernice, ki naj bi pomagale nacionalnim regulatornim organom držav članic EU pri ugotavljanju obstoja konkurence na upoštevem trgu in ocenitvi položaja s pomembno tržno močjo. Iz Smernic Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči v skladu z regulativnim okvirom Skupnosti za elektronska komunikacijska omrežja in storitve (UL C 165, z dne 11.7.2002, str. 6; v nadaljnjem besedilu: Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči) izhaja, da je ugotovitev, da na ustreznem trgu obstaja učinkovita konkurenca, enakovredna ugotovitvi, da nobeno podjetje samo ali skupaj z drugim podjetjem nima pomembne tržne moči na tem trgu. Iz tega sledi, da mora nacionalni regulatorni organ v primeru, da ugotovi, da na ustreznem trgu ni učinkovite konkurence, določiti podjetje s pomembno tržno močjo na tem trgu in v skladu s členom 16(4) Okvirne direktive naložiti ustrezne obveznosti ali pa ohraniti ali spremeniti take obveznosti, kjer že obstajajo. Agencija je na podlagi šestega odstavka 19. člena ZEKom zavezana, da pri določanju pomembne tržne moči ravna skladno z zakonodajo ES in dosledno upošteva smernice Evropske komisije, ki urejajo tržno analizo in določitev pomembne tržne moči na področju elektronskih komunikacijskih omrežij in storitev.

Definicija operaterja s pomembno tržno močjo je v ZEKom določena v prvem odstavku 19. člena. Iz določila izhaja, da ima operater pomembno tržno moč, če ima sam ali skupaj z drugimi operaterji na določenem trgu javnih komunikacijskih omrežij oziroma javnih komunikacijskih storitev (upoštevni trg) položaj, enakovreden prevladujočemu položaju, torej tak ekonomski vpliv, da mu omogoča znatno mero samostojnosti nasproti konkurentom, uporabnikom in potrošnikom.

Za razliko od splošnega konkurenčnega prava zasleduje sektorska regulacija predhodno (ex ante) ocenitev stanja. Nacionalni regulatorni organ se zlasti pri predhodni ocenitvi, ali je eno ali več podjetij na ustreznem trgu v prevladujočem položaju, načeloma zanaša na drugačne sklope predpostavk in pričakovanj, kot organ, pristojen za varstvo konkurence, ki ugotavlja prevladujoči položaj v okviru domnevno storjene zlorabe (ex post). Treba je poudariti, da nacionalnim regulatornim organom ni treba ugotoviti zlorabe prevladujočega položaja, da podjetje označi kot podjetje s pomembno tržno močjo, kar izhaja tudi iz 70. točke Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči. Z vnaprejšnjo (ex ante) regulacijo želi Agencija na področju elektronskih komunikacij izboljšati razmere na ne dovolj konkurenčnem trgu z namenom hitrejšega razvoja konkurence. Pri tovrstni regulaciji je potrebno pri tržni analizi upoštevati tako obstoječa dejstva, kot tudi morebitne spremembe v bližnji prihodnosti.

Ugotavlja se torej, ali je trg potencialno konkurenčen, in s tem tudi, ali je pomanjkanje učinkovite konkurence začasno ali trajno.

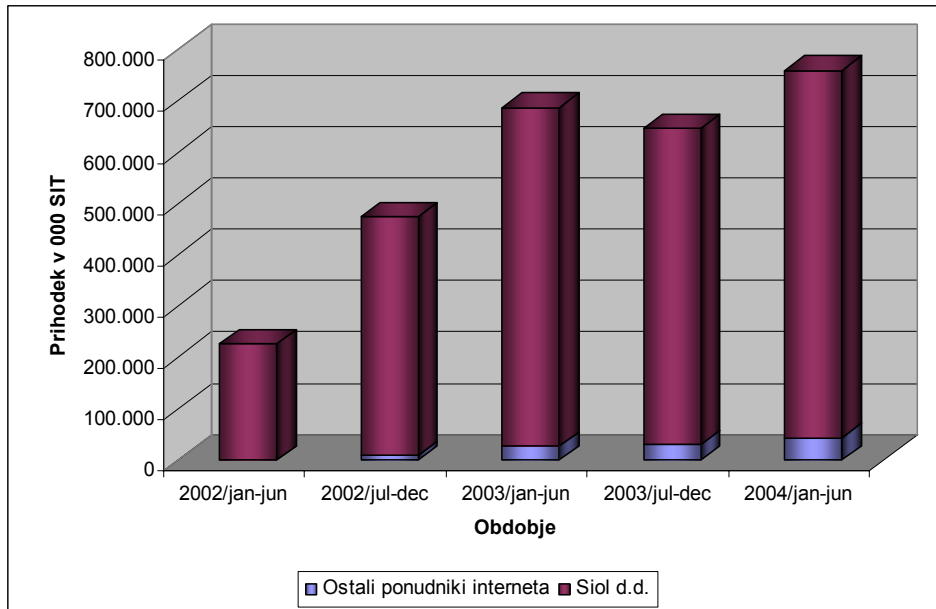
Kadar Agencija presoja, ali ima operater pomembno tržno moč v skladu s prvim odstavkom 19. člena ZEKom, upošteva primeroma določena merila v četrtem odstavku omenjenega člena. Agenciji pri določitvi operaterja s pomembno tržno močjo ni potrebno kumulativno uporabiti vseh meril, temveč upošteva tista zakonsko določena in druga merila, ki so primerna in na podlagi katerih lahko oceni položaj operaterja oz. operaterjev na trgu. Agencija je pri tržni analizi oz. pri presoji stanja na trgu uporabila merila, kot je to razvidno v nadaljevanju.

1. Tržni delež operaterja na upoštevnem trgu in spreminjanje njegovega tržnega deleža na upoštevnem trgu v daljšem obdobju

Iz Smernic Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči izhaja, da sam visok tržni delež ni dovolj za ugotovitev, da ima podjetje pomembno tržno moč, čeprav ni verjetno, da bi imelo podjetje brez večjega tržnega deleža pomembno tržno moč. Iz obsežne sodne prakse Sodišča ES (Zadeva AKZO/Komisija, C-62/1986, točka 60) izhaja, da je že samo dejstvo, da ima neko podjetje tržni delež večji od 50%, dokaz o obstoju pomembne tržne moči na določenem trgu. Podjetju z visokim tržnim deležem se lahko pripisuje pomembno tržno moč, če je bil tržni delež stabilen skozi daljše časovno obdobje. Dejstvo, da podjetje s pomembnim položajem na trgu počasi izgublja tržni delež, pa lahko kaže na to, da trg postaja bolj konkurenčen, vendar ne izključuje, da ima to podjetje pomembno tržno moč. Na drugi strani so lahko nihajoči tržni deleži sčasoma pokazatelj pomanjkanja tržne moči na ustreznem trgu. Tržni delež operaterja na upoštevnem trgu in spremljanje njegovega tržnega deleža v daljšem obdobju je možno na osnovi merjenja prihodkov ali merjenja količine storitev.

Širokopasovni dostop z bitnim tokom zagotavlja zgolj družba Telekom Slovenije. V obravnavanem obdobju je družba Telekom Slovenije sprva nudila le priključitev na ATM omrežje. V nadaljevanju je prikazano gibanje prihodkov, tržni deleži operaterjev in števila priključitev iz tega naslova.

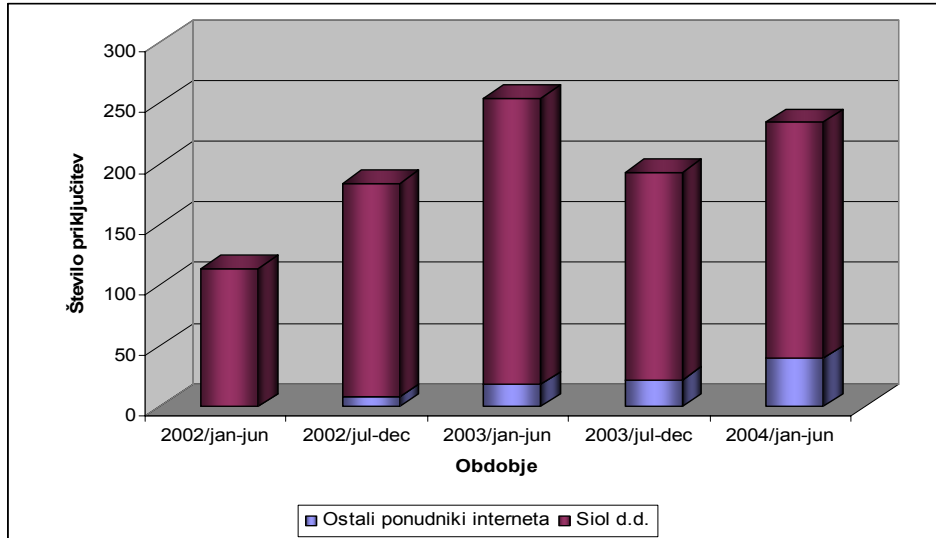
Slika 1. Gibanje celotnih prihodkov družbe Telekom Slovenije iz naslova širokopasovnega dostopa (priključitev na ATM omrežje)

Kupci širokopasovnega dostopa družbe Telekom Slovenije na temelju ATM v opazovanem obdobju so bile naslednje družbe: hčerinska družba SiOL, d.o.o., K2.NET d.o.o. in Medinet d.o.o..

Prihodek družbe Telekom Slovenije iz naslova priključitev na ATM omrežje širokopasovnega dostopa v opazovanem obdobju konstantno narašča, tako prihodek iz naslova prodaje širokopasovnega dostopa hčerinski družbi SiOL, d.o.o. kot tudi prihodek iz naslova prodaje širokopasovnega dostopa ostalim ponudnikom internetnih storitev. Iz slike 1 je razvidno, da so začeli ostali ponudniki internetnih storitev uporabljati omrežje družbe Telekom Slovenije za širokopasovni dostop šele v drugi polovici leta 2002. Na koncu opazovanega obdobja je prihodek iz tega naslova predstavljal le 5% vseh prihodkov družbe Telekom Slovenije od prodaje širokopasovnega dostopa (priključitev na ATM omrežje). Celotni prihodek družbe Telekom Slovenije iz naslova storitve širokopasovnega dostopa (dostop z bitnim tokom) se je v opazovanem obdobju povečal za 334,91%.

Slika 2. Gibanje števila priključitev družbe Telekom Slovenije iz naslova širokopasovnega dostopa (priključitev na ATM omrežje)

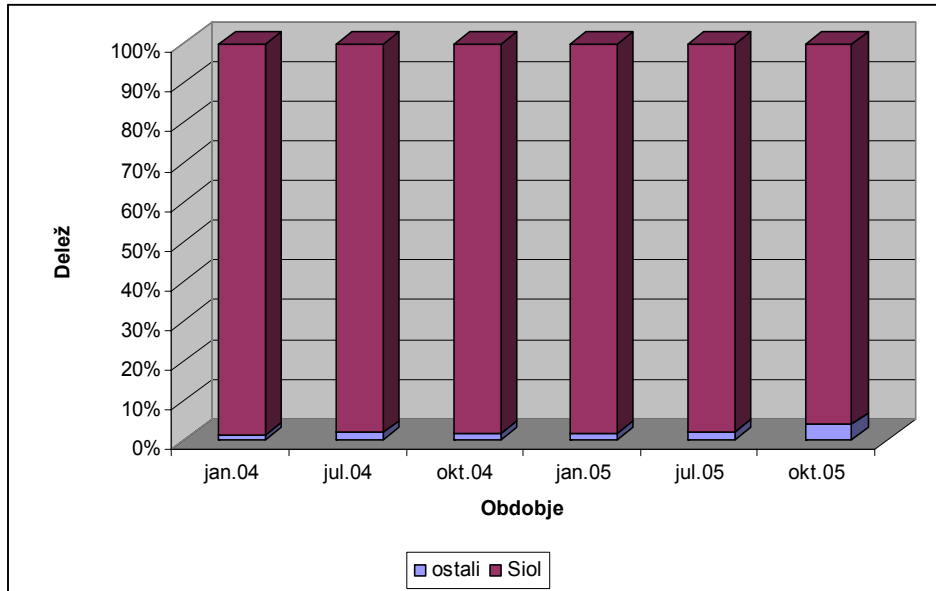
Iz slike 2 je razvidno nihanje števila priključitev končnih uporabnikov širokopasovnega dostopa na osnovi operaterskih ponudb zasnovanih na metodi bitnega toka v omrežju družbe Telekom. Največje število priključitev na ATM omrežje je opaziti v prvi polovici leta 2003, medtem, ko je bilo v prvi polovici leta 2002 zabeleženih najmanj priključitev. Delež priključitev ki jih nudi družba Telekom Slovenije za širokopasovni dostop ostalim ponudnikom internetnih storitev se v opazovanem obdobju povečuje, medtem ko v prvi polovici leta 2002 priključitev iz tega naslova še ni bilo. Zmanjšanje števila priključitev je posledica prehoda daleč največjega zakupnika hčerinske družbe SIOL, d.o.o. na ponudbo delno razvezanega dostopa preko odkupa DSLAM-ov (naročniških multipleksorjev).

Operaterji se ne priključujejo direktno na DSLAM. Na začetku leta 2005 je družba Telekom Slovenije na medoperaterskem trgu ponudila tudi tretjo opcijo s prevzemom prometa na IP nivoju in priključitvijo na usmerjevalnik (IP/ MPLS omrežje).

Agencija na podlagi merila o tržnem deležu operaterja zaključuje, da je družba Telekom Slovenije edini ponudnik grosističnih storitev na upoštevnom trgu, kar pomeni, da ima 100% tržni delež. Agencija nadalje ugotavlja, da je tržni delež hčerinske družbe SiOL, d.o.o., kot zakupnika operaterskega dostopa na osnovi metode bitnega toka daleč največji. Agencija je spremljala gibanje tržnega deleža tudi v času po opazovanem obdobju in ugotovila, da se delež ni bistveno spremenil.

V nadaljevanju je prikazano gibanje tržnega deleža alternativnih operaterjev in družbe SiOL, d.o.o. glede na število ADSL priključkov na maloprodajnem trgu širokopasovnega dostopa.

Slika 3. Tržni delež operaterjev širokopasovnega dostopa na maloprodajnem trgu glede na število ADSL priključkov

Iz slike 3 je razvidno, da se je delež ADSL priključkov alternativnih operaterjev v vseh ADSL priključkih v obdobju od januarja 2004 do oktobra 2005 povečal iz 1% na 4%. K temu je pripomogel tudi partnerski program družbe Telekom Slovenije d.d., ki odpira skupni marketinški nastop na slovenskem trgu.

2. Ovire za vstop na upoštevni trg in vpliv na potencialno konkurenco na tem trgu

Grožnja za vstop na trg, bodisi da vstopajoči vstopa na dolgi rok bodisi za krajši čas, je ena izmed glavnih pritiskov potencialnih konkurentov na obstoječe podjetje, kjer je tak vstop verjeten (in ne zgolj hipotetičen), pravočasen in upoštevanja vreden. Grožnja vstopa na trg se zmanjša s postavljanjem ovir za vstop.

Ovire za vstop na trg so lahko pravne oz. regulatorne, strukturne in strateške.

Pravne oz. regulatorne ovire so lahko posledica varovanja pravnega reda. Kot primer Agencija navaja, da bo alternativni operater, ki želi vzpostaviti svoje lastno elektronsko komunikacijsko omrežje, to storil tako, da bo zgradil objekte, naprave in položil ustrezno napeljavo. Pri tem je soočen s tem, da mora izvesti podzemne ali nadzemne komunikacijske napeljave in postaviti objekte ter naprave, vse to pa na tuji nepremičnini. Tukaj je operater soočen s problemom pridobitve pravic oziroma služnosti na tujem zemljišču, za to pa je potreben določen čas, kar ima za posledico kasnejšo vzpostavitev elektronsko komunikacijskega omrežja in s tem oviro za vstop na trg.

Strukturne ovire obstajajo, če pri danem povpraševanju stanje tehnologije in obstoječa struktura stroškov povzročata asimetrične pogoje med prvim vstopnikom (monopolistom) in operaterji, ki želijo vstopiti na trg ali pa so že vstopili v kasnejši fazi. Agencija ocenjuje, da bi vstop na medoperaterski trg širokopasovnega dostopa (kot zagotavljanje storitev sebi in tretjim osebam) zahteval znatne investicije, pretežno kot nepovratne stroške oziroma

stroške, ki ne bodo povrnjeni pri izstopu iz trga. Karakteristika dostopovnih omrežij so potopljene stroški, ekonomije povezanosti in gostota, kar znatno povečuje ovire za vstop novih operaterjev, ki načrtujejo krajevna dostopovna omrežja. Zaradi pomembnosti gostote bo vstop na trg ekonomsko upravičen le, če bo penetracija oskrbovanega področja zadosti visoka.

Agencija ocenjuje, da je vstop na medoperaterski trg povezan z velikimi investicijami v izgradnjo žične infrastrukture do končnih uporabnikov, v hrbtne sisteme ter dostopovno opremo. Potrebno je zagotoviti dostop do vseh potencialnih naročnikov, da se omogoči operaterju, potencialnemu ponudniku vertikalno povezanih maloprodajnih storitev, enake možnosti kot jih ima v primeru dostopa preko omrežja družbe Telekom Slovenije.

Strateške ovire, ki jih lahko postavi največji operater in prvi vstopnik so lahko zelo visoke cene storitev dostopa z bitnim tokom, saj bi s tem onemogočal ostale operaterje.

Agencija tako zaključuje, da zgornje ugotovitve kažejo na obstoj pomembne tržne moči družbe Telekom Slovenije.

3. Vpliv velikih uporabnikov na moč operaterja (izravnalna kupna moč)

Kjer so kupci zadosti veliki in imajo zadosti moči, se lahko racionalno odzovejo na vsak poskus za zvišanje cen prodajalca. Izravnalna kupna moč obstaja tedaj, kadar imajo velike stranke zmožnost v razumnem roku uporabiti alternative kot odgovor na zvišanje cene ali grožnjo po zvišanju cen. Alternativa pa je, da bodisi preneha kupovati ali bodisi da zamenja ponudnika.

Agencija ugotavlja, da kupec nima alternative glede na družbo Telekom Slovenije, saj je le-ta edini ponudnik širokopasovnega dostopa na medoperaterskem nivoju, ki omogoča zakupnikom ponujanje xDSL storitev. SiOL, d.o.o. kot največji ponudnik maloprodajnih xDSL storitev v Sloveniji pa je po drugi strani družba v večinski lasti, na odločitve katere ima Telekom Slovenije lahko glede na svoje zakonske pravice odločilen vpliv. Zaradi navedenega Agencija zaključuje, da na tem trgu kupec nima izravnalne kupne moči, to je moči, ki bi lahko ogrozila tržni položaj družbe Telekom Slovenije.

4. Faza v razvoju upoštevnega trga

Dodatni aspekt pri ocenjevanju stanja konkurence na trgu je faza razvoja trga. Pri tem ocenjujemo ali je trg šele nastal, ali se nahaja v fazi rasti, zrelosti ali upadanja. Fazo razvoja trga je mogoče opazovati in določiti preko razvoja različnih indikatorjev v času, kot so: število udeležencev na trgu, število vstopov na trg in izstopov iz trga, višina celotnih prihodkov, celotne količine in višina cen.

Družba Telekom Slovenije je trenutno edini operater, ki ponuja grosistično storitev širokopasovnega dostopa, za ponujanje xDSL storitev. Na maloprodajnem trgu xDSL storitev je imela hčerinska družba SiOL, d.o.o. 97% tržni delež (1.oktober 2005), ta delež pa tudi po najnovjših podatkih še vedno znaša okoli 90% in je torej izredno visok. Glede na to, da je v prihodnosti na upoštevem trgu pričakovati nadaljnjo rast zakupa infrastrukture za ponujanje maloprodajne storitve širokopasovnega dostopa, Agencija ugotavlja, da se trg

nahaja v fazi rasti. Skladno s tem bo Agencija spremljala razvoj upoštevne trga tudi v prihodnje, vendar pa ta kriterij ne prispeva k ugotovitvi obstoja pomembne tržne moči na trgu.

5. Doseganje ekonomij obsega oziroma ekonomij povezanosti

Ekonomije obsega so značilne za proizvodne procese, ki vsebuje visoke fiksne stroške, kar je tudi značilnost komunikacijskih trgov. Ekonomije obsega predstavljajo oviro za vstop kot tudi prednost pred obstoječimi konkurenti.

Družba Telekom Slovenije ima bistveno prednost pred obstoječimi konkurenti z vidika ekonomije obsega, saj lahko zagotavlja storitve z bistveno nižjimi stroški kot drugi operaterji, ki bi morali še zgraditi ali nadgraditi dostopovno omrežje, da bi lahko imeli zakupniki enake možnosti, kot v primeru zakupa v omrežja družbe Telekom Slovenije. Potencialni operaterji, ki bi želeli vstopiti na trg, bi zaradi visokih stroškov zagotavljanja storitve težko ponudili nižjo ceno kot obstoječi operater in tako težje privabili kupce na trgu.

Ekonomije povezanosti obstajajo, kadar so povprečni stroški za proizvod oziroma storitev nižji kot posledica tega, da se storitve zagotavlja v istem podjetju skupaj z drugimi storitvami. Ekonomije povezanosti so značilne, kjer se storitve zagotavljajo preko omrežja. Zmogljivost omrežja se lahko namreč deli med več storitev. Ekonomije povezanosti predstavljajo tako oviro za vstop kot tudi prednost pred obstoječimi konkurenti.

Z vidika ekonomij povezanosti ima družba Telekom Slovenije prednost pred potencialnimi konkurenti, saj deluje na ozemlju države in ponuja paleto storitev širokemu krogu uporabnikov. Zaradi tega lahko omenjena družba razprši stroške na različne storitve in ima tako možnost zagotavljanja storitev z nižjimi stroški kot drugi operaterji.

Telekom Slovenije v dopisu št. 300-131/2005/117 zatrjuje, da cene kableskega dostopa na maloprodajnem trgu ne kažejo na to, da lahko Telekom Slovenije zaradi ekonomije obsega zagotavlja grosistično storitev ADSL dostopa z bistveno manjšimi stroški kot konkurenti. Po njegovem mnenju cena dostopa do kableskega interenta Arnes in drugih ponudnikov, zagotovo odraža cene grosistične ponudbe kableskih operaterjev. Agencija pojasnjuje, da so stroški po enoti za operaterja ponudnika storitve nižji, več kot je uporabnikov na njegovem omrežju, to pa nima nujno neposrednega vpliva na maloprodajno ceno.

Agencija ugotavlja, da omenjena indikatorja prav tako kažeta na pomembno tržno moč operaterja.

6. Stopnja vertikalne integracije

Smernice Komisije o analizi trga in oceni pomembne tržne moči v skladu z ureditvenim okvirom skupnosti za elektronska komunikacijska omrežja in storitve obravnavajo integracijo kot vzvod tržne moči. Z vzvodom se razume kakršnokoli obnašanje, s katerim podjetje, ki ima to moč, prenese moč na drug potencialno konkurenčen trg. Ker je vzvod poskus izrinjanja tekmecev iz potencialno konkurenčnega trga, omejitev njihove prodaje oz. dohodkov, ali zgolj oviranje tekmecev pri vstopu na trg se ga razume tudi kot oblika izključevanja. Vertikalni vzvod se lahko definira tudi kot: »vsaka praksa prevladujočega, ki

nekaterim uporabnikom odreka dostop do nujnih inputov z namenom vzdrževanja monopolne moči in to moč iz enega segmenta trga (segment ozkega grla) prenaša na drug trg (potencialno konkurenčen trg)«. Ker vzvod povzroča tržno moč na potencialno konkurenčnem trgu je običajno škodljiv za celotno blaginjo.

Družba Telekom Slovenije je s svojo hčerinsko družbo Siol d.o.o. pomemben akter na trgih, kjer deluje (vertikalna veriga) od širokopasovnega dostopa na medoperaterskem trgu, do maloprodajnega trga širokopasovnih storitev.

Le družba Telekom Slovenije razpolaga z dostopovnim omrežjem na celotnem ozemlju Republike Slovenije. Dostop do dostopovnega omrežja je pogoj za vstop alternativnih operaterjev na maloprodajne trge. Kot že navedeno, gre v danem primeru za infrastrukturo, ki je ni mogoče zlahka podvojiti. Alternativni operaterji oz. ponudniki storitev so torej odvisni od infrastrukture družbe Telekom Slovenije, ki omogoča dostop do končnih uporabnikov. Glede na to, da družba Telekom Slovenije nastopa tako na medoperaterskem trgu širokopasovnega dostopa, skupaj s svojo hčerinsko družbo Siol d.o.o. pa tudi na maloprodajnih storitvenih trgih, se s tem prenaša tudi moč, ki jo ima družba Telekom Slovenije na medoperaterskem trgu na maloprodajne trge. To potrjuje tudi zelo visok tržni delež družbe SIOL d.o.o. na maloprodajnem trgu xDSL storitev. Slednji mu tudi omogoča boljšo pogajalsko pozicijo pri zakupu IP dostopa, ki skupaj z grosistično storitvijo družbe Telekom Slovenije tvori maloprodajno storitev širokopasovnega dostopa. Družba Telekom Slovenije je edini operater, ki ima v lasti dostopovno omrežje s katerim pokriva celotno ozemlje Republike Slovenije, s tem pa je tudi edini, ki je pri oskrbovanju maloprodajnih storitev svojim končnim naročnikom neodvisen od storitev tretjih na medoperaterskem trgu.

Iz navedenega Agencija zaključuje, da tudi ta indikator kaže na pomembno tržno moč družbe Telekom Slovenije naupoštevem trgu.

7. Možnost dostopa do finančnih virov

S kazalniki financiranja presojava sestavo obveznosti do virov sredstev. Struktura obveznosti do virov sredstev vpliva na finančno tveganje ter donosnost gospodarske družbe. Ti kazalci so zlasti pomembni za posojilodajalce pri oceni tveganja glede vračila povračila. Donosnost in finančno tveganje sta povezana. Podjetja s stabilnim, dobro predvidljivim poslovanjem lahko varneje uporabljajo več dolžniških virov financiranja.

Agencija je preverjala naslednje kazalnike:

- stopnja osnovnosti kapitala

Koeficient kaže, kolikšen je delež osnovnega kapitala v celotnem kapitalu podjetja. Iz podatkov družbe Telekoma Slovenije je razvidno, da stopnja osnovnosti kapitala pada, in sicer s 34,21% v letu 2002 na 31,48% v letu 2004 (prva polovica leta). Iz navedenega izhaja, da so se v celotnem kapitalu povečale kapitalske rezerve, rezerve iz dobička, preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let in/ali prevrednotovalni popravek kapitala.

- stopnja dolžniškosti kapitala

Delež dolgov v financiranju kaže, kolikšen del sredstev podjetja je financiran s tujimi viri oziroma dolgovi. Iz podatkov družbe Telekom Slovenije izhaja, da je to 21,82 % v letu 2004 (prva polovica leta) oziroma 25,51% v letu 2003. Nižja vrednost kazalca zmanjšuje

tveganje glede vračila glavnice in obresti. Agencija ocenjuje, da velik delež kapitala v financiranju (in s tem posledično nizek delež dolgov) zmanjšuje tveganje pri poslovanju.

- koeficient dolgovno- kapitalskega razmerja

Koeficient kaže razmerje med dolgovi in kapitalom. Iz podatkov družbe Telekom Slovenije izhaja, da ima koeficient trend padanja, v letu 2002 je znašal 39,2 %, v letu 2003 34,49% ter 28,10% v letu 2004 (prva polovica leta).

- ROE (koeficient čiste dobičkovnosti kapitala)

Kazalnik je pravzaprav najpomembnejši kazalec poslovanja podjetja, saj (posredno) meri donosnost naložbe lastnikov podjetja. Kazalnik kaže koliko denarnih enot je ustvarila ena denarna enota kapitala. Iz podatkov družbe Telekom Slovenije je razvidno da ROE narašča in sicer od 2,92 % v letu 2002 na 4,3 % v letu 2004.

Agencija ugotavlja, da je struktura kazalnikov ugodna. Majhen delež dolgov in posledično velik delež kapitala zmanjšuje tveganje pri poslovanju, s tem pa je tudi dostop do finančnih virov ugodnejši. Navedeno prispeva k pomembni tržni moči Telekom Slovenije, ne more pa biti odločilno za določitev pomembne tržne moči.

8. Kontrola nad infrastrukturo, ki se je ne da zlahka podvojiti

Agencija ocenjuje, da bi vstop na ta trg zahteval znatne investicije, pretežno kot potopljene stroške oziroma stroške, ki ne bodo povrnjeni pri izstopu iz trga. Ti potopljene stroški, skupaj z ekonomijami povezanosti in gostoto (density), ki so karakteristika za dostopovna omrežja, znatno povečujejo ovire za vstop za operaterje, ki načrtujejo nova krajevna dostopovna omrežja. Družba Telekom Slovenije razpolaga z infrastrukturo, ki omogoča žični dostop do vseh končnih uporabnikov v Sloveniji, razen v redkih področjih, kjer je dostop do končnih uporabnikov otežkočen. Vendar ta del predstavlja zanemarljiv delež vseh potencialnih končnih uporabnikov. Družba Telekom Slovenije je na velikem številu vozlišč po Sloveniji postavil DSLAM-e (naročniške multipleksorje) ter nadgradil žični dostop, da poleg telefonije omogoča tudi širokopasovni prenos podatkov. Vse te točke je povezal preko ATM omrežja. Družba Telekom Slovenije tako razpolaga z infrastrukturo, ki je zahtevala visoke investicije in jo je gradil skozi dolgo obdobje.

Iz vsega navedenega sledi, da tudi ta kriterij kaže na pomembno tržno moč družbe Telekom Slovenije.

Ugotovitve o stanju konkurence na upoštevem trgu

Iz opravljene analize na podlagi zgoraj navedenih meril izhaja, da ima družba Telekom Slovenije pomembno tržno moč na upoštevem trgu »Širokopasovni dostop« in da iz tega razloga ni učinkovite konkurence na trgu. Na to kažejo različni indikatorji analiziranih meril. Zelo pomemben pokazatelj o obstoju pomembne tržne moči je visok tržni delež v višini 100%, ki ga ima družba Telekom Slovenije na upoštevem trgu. Poleg pravnih obstajajo tudi strukturne ovire, ki alternativnim operaterjem otežujejo vstop na trg. Glede na to, da kupec nima možnosti izbire alternative, saj je družba Telekom Slovenije edina ponudnica širokopasovnega dostopa na medoperaterskem nivoju za ponujanje xDSL storitev in ima na tem trgu 100% tržni delež, Agencija zaključuje, da na tem trgu kupec nima izravnalne kupne moči. Glavni zakupnik je hčerinska družba SiOL, d.o.o., ki ima na maloprodajnem trgu xDSL

storitev večinski tržni delež. Družba Telekom Slovenije je operater, ki deluje na celotnem ozemlju Republike Slovenije in ponuja paleto storitev širokemu krogu uporabnikov, zato dosega tako ekonomije obsega kot ekonomije povezanosti. Agencija ugotavlja, da obstaja vpliv vertikalne integracije, saj družba Telekom Slovenije skupaj s svojo hčerinsko družbo SiOL, d.o.o. deluje na maloprodajnih trgih. Ker je družba Telekom Slovenije edini operater, ki ima v lasti dostopovno omrežje, s katerim pokriva celotno ozemlje Republike Slovenije, ji to omogoča, da svojo moč iz medoperaterskega trga prenaša na maloprodajni trg. Iz kazalnikov financiranja izhaja, da ima družba Telekom Slovenije majhen delež dolgov in posledično velik delež kapitala, kar zmanjšuje tveganje pri poslovanju, s tem pa je dostop do finančnih virov ugodnejši. Iz analize nadalje izhaja, da družba Telekom Slovenije nadzoruje infrastrukturo, ki jo ni mogoče zlahka podvojiti, saj so prisotni visoki nepovratni stroški, kar še dodatno otežuje vstop alternativnih operaterjev na trg.

Agencija se zaveda pritiska kableskega dostopa ter potencialnih pritiskov drugih tehnologij na maloprodajnem trgu, vendar pa ta pritisk neposredno na medoperaterski trg ne deluje, saj ne glede na njo vertikalna integracija med Telekomom Slovenije in SiOL, d.o.o. predstavlja bistveno grožnjo diskriminacije in škarij cen.

Iz vsega navedenega izhaja, da analiza ostalih meril o določitvi pomembne tržne moči iz 19. člena ZEKom, ki bi lahko pokazala velikostno razmerje potencialnega operaterja s pomembno tržno močjo proti drugim konkurentom, ne bi mogla privedi do drugačnih zaključkov o stanju na trgu.

Agencija je v skladu z 19. členom ZEKom družbo Telekom Slovenije na upoštevnem trgu »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« določila za operaterja s pomembno tržno močjo, saj ima položaj enakovreden prevladujočemu položaju, torej tak ekonomski vpliv, da mu omogoča znatno mero samostojnosti nasproti konkurentom, uporabnikom in potrošnikom. Agencija je zato odločila tako kot izhaja iz 1. točke izreka te odločbe.

D. O obveznostih operaterja s pomembno tržno močjo

V skladu z drugim odstavkom 22. člena ZEKom mora Agencija z odločbo s katero določa operaterja s pomembno tržno močjo le temu hkrati naložiti vsaj eno izmed obveznosti iz 23. do 30. člena ZEKom. Izhodišče za ugotovitev primernih obveznosti za regulacijo trga so motnje, ki so že prisotne na trgu kot tudi potencialne motnje, ki lahko nastopijo v prihodnosti. Agencija je pri analizi upoštevnega trga ugotovila, da so prisotne oz. lahko nastopijo naslednje motnje na upoštevnem trgu:

- omejevanje širokopasovnega dostopa do omrežja,
- zaračunavanje prekomernih cen,
- oblikovanje necenovnih parametrov, ki preprečujejo konkurenco,
- neenako obravnavanje operaterjev.

Agencija se pri sprejemanju ukrepov odloča tako, da operaterju s pomembno tržno močjo naloži tiste obveznosti, ki so potrebne za doseg ciljev iz 120. člena ZEKom. Pri tem gre predvsem za pospeševanje učinkovite konkurence pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev in povezanih zmogljivosti ter storitev in skrb za interese državljanov EU. Prav tako želi Agencija s sprejetimi ukrepi prispevati k razvoju notranjega trga. Agencija mora pri izbiri obveznosti, ki jih bo naložila operaterju s pomembno tržno močjo, ravnati v skladu z načelom sorazmernosti kot to določa

drugi odstavek 22. člena ZEKom. To pomeni, da lahko Agencija naloži operaterju s pomembno tržno močjo zgolj tiste obveznosti, ki so nujno potrebne za doseg ciljev. Pri tem morajo biti koristi, ki so posledica delovanja Agencije, v sorazmerju z dolžnostmi oz. obveznostmi, ki so naložene operaterju s pomembno tržno močjo.

Agencija je na podlagi opravljene analize ocenila, da je potrebno družbi Telekom Slovenije naložiti obveznosti iz 23., 24., 25., 26. in 27. člena ZEKom in so podrobneje opredeljene v nadaljevanju. Pri teh obveznostih gre za komplementarne in ne alternativne obveznosti, saj je le z naložitvijo vseh obveznosti hkrati mogoče preprečiti ugotovljene dejanske in potencialne motnje na upoštevem trgu.

1. Obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe

Agencija lahko na podlagi 26. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo obveznost, da ugotovi vsem razumnim zahtevam za operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov in povezanih zmogljivosti. Pri tem Agencija lahko naloži tudi dodatne pogoje, da se zagotovi poštenost, razumnost in pravočasnost izpolnitve obveznosti.

Tako ravna Agencija zlasti, kadar oceni, da bi zavrnitev operaterskega dostopa ali nerazumni pogoji, ki bi imeli podoben učinek, ovirali vzpostavitev zadostne konkurenčnosti trga na maloprodajnem nivoju, ali da ne bi bili v interesu končnih uporabnikov. Z naložitvijo navedene obveznosti se želi preprečiti dejanja, ki preprečujejo konkurenco in niso cenovne narave.

Potencialne motnje konkurence, ki jih je Agencija opazila na podlagi analize upoštevne trga, so predvsem v možnosti izločitve konkurentov – operaterjev, zakupnikov infrastrukture Telekoma Slovenije na maloprodajnih trgih («Foreclosure»), kjer je položaj operaterja odvisen od pogojev, ki jih ima na medoperaterskem trgu. Zatrjevanje Telekoma Slovenije v dopisu št. 300-131/2005/117 o nerazumljivosti ugotovitve tovrstne potencialne motnje trga zaradi dejstva, da se 40% širokopasovnih storitev za končne uporabnike zagotavlja preko kabla, ki je na maloprodajnih trgih substitut ADSL, torej ni jasno na kakšen način naj bi Telekom Slovenije izločil teh 40% konkurence, je neupoštevana, saj je bilo predhodno ugotovljeno, da kabelsko širokopasovno dostopovno omrežje na grosističnem trgu ni substitut za dostop z bitnim tokom.

Družbi Telekom Slovenije njen 100% tržni delež na danem trgu omogoča, da sprejme odločitve neodvisno od ravnanj ostalih udeležencev na trgu. Družba Telekom Slovenije je v položaju, da prepreči oz. omeji operaterski dostop. To lahko stori tudi s postavitvijo pogojev, ki niso cenovne narave kot npr. zavlačevanje postopka operaterskega dostopa, postavljanje nekonkurenčnih pogojev in podobno.

Iz navedenih razlogov je Agencija družbi Telekom Slovenije naložila obveznost, da omogoči operaterski dostop do in uporabo določenih omrežnih elementov oziroma naprav, ki so nujno potrebni za širokopasovni dostop. Pri tem mora družba Telekom Slovenije ugoditi vsem razumnim zahtevam medoperaterskega priključevanja med katere še posebej sodi priključitev na ATM omrežje in usmerjevalnik kot tudi direktno priključitev na DSLAM, da se izboljša razločnost in kakovost ponudbe drugih operaterjev. Ker ima družba Telekom Slovenije komunikacijsko omrežje, ki ga ni mogoče zlahka podvojiti, je ta obveznost potreben ukrep hkrati pa tudi edino sredstvo za preprečitev vertikalnega prenosa pomembne tržne

moči na maloprodajne trge. Tako se vzpodbuja vstopi na maloprodajne trge in s tem konkurenco. To pa ima za posledico kakovostnejše storitve končnim uporabnikom.

Na Telekomove pripombe o vključitvi IP operaterskega modela s priključitvijo na usmerjevalnik, Agencija odgovarja, da je priključitev na usmerjevalnik vključena na upoštevni trg zaradi potrebe, da se zagotovi celovita ponudba, ki jo omogoča omrežje Telekoma Slovenije, d.d. glede na njegove tehnične možnosti. Ponudba priključitve na usmerjevalnik je tudi navedena v ceniku Telekoma Slovenije d.d.. Skladno s teorijo »investicijske lestve«, je namenjena operaterjem, ki imajo najmanj lastne infrastrukture. Naslednje oblike so prilagojene in namenjene operaterjem z več lastne infrastrukture (oblike priključitev na ATM omrežje) do zadnje priključitve direktno na DSLAM, ki je zadnja oblika preden se operater odloči za razvezan dostop in postavitve skupne lokacije. Vzpostavitev tega modela je nujna, da se operaterju zagotovi možnost postopnega prehoda na razvezan dostop. Nižje v Telekomovem omrežju, kot je priključen operater, večji ima tudi nadzor nad kakovostjo storitve.

Družba Telekom Slovenije je dolžna zagotoviti odprt dostop do tehničnih vmesnikov, protokolov ali drugih pomembnih tehnologij, saj je to nujno potrebno za zagotavljanje širokopasovnega dostopa. Nezagotovitev teh elementov bi lahko pomenila onemogočanje vstopa novih operaterjev na upoštevni trg, saj je nujno povezati tehnologijo Telekoma Slovenije s tehnologijo vstopajočega operaterja.

Družba Telekom Slovenije se mora v dobri veri pogajati z vsemi operaterji, ki želijo širokopasovni dostop. Agencija meni, da je ta obveznost potrebno in učinkovito sredstvo za doseganje kasnejših sporazumov o širokopasovnem dostopu.

Poleg tega družba Telekom Slovenije ne sme zavrniti že odobrenega operaterskega dostopa do zmogljivosti. Obveznost je nujna, saj bi možnost zavrnitve že odobrenega dostopa dejansko pomenila negotovost konkurentov ali celo onemogočanje operaterskega dostopa. To pa bi operaterju poslabšalo položaj na maloprodajnem trgu, kar pa ne bi bilo v interesu končnih uporabnikov.

Agencija družbi Telekom Slovenije nalaga tudi obveznost, da zagotovi določene storitve, ki so potrebne za vzajemno delovanje storitev med koncema za uporabnike, vključno z zmogljivostmi za inteligentne omrežne storitve, ter obveznost, da zagotovi operaterski dostop do sistemov za podporo obratovanju ali podobnih sistemov programske opreme, ki so potrebni za zagotovitev pravične konkurence pri izvajanju storitev.

Družba Telekom Slovenije mora zagotoviti širokopasovni dostop do omrežja na grosistični osnovi zaradi preprodaje teh storitev na maloprodajnem trgu, saj se samo na ta način lahko zagotovi konkurenca na maloprodajnem trgu s strani operaterjev, ki nimajo lastne dostopovne infrastrukture.

Agencija je ugotovila, da je naložena obveznost družbi Telekom Slovenije sorazmerna glede na koristi pri vzpostavljanju učinkovite konkurence na trgu elektronskih komunikacij. Operaterski dostop alternativnim operaterjem omogoča, da na območju Slovenije vstopijo na maloprodajne trge in enakovredno konkurirajo z že obstoječimi ponudniki. Glede na hitrost razvoja trga ter pomembnost širokopasovnega dostopa Agencija ocenjuje, da je izredno pomembno, da ima operater možnost priključitve na različnih nivojih dostopa z bitnim tokom, saj bo to povečalo konkurenco in pospešilo razvoj elektronskih komunikacijskih storitev. Prav tako je mogoče ugotoviti, da je naloženi dostop z bitnim tokom izvedljiv glede na kapaciteto, ki je na voljo. Prav tako je obveznost potrebna in sorazmerna z vidika dolgoročnega varstva konkurence. Le z naložitvijo obveznosti se bo lahko vzpostavila

učinkovita konkurenca na trgih elektronsko komunikacijskih storitev. Ex post ukrepi konkurenčnega prava namreč očitno ne bi zadostovali, saj gre za dinamičen trg, kjer je treba predhodno zagotoviti ugodne pogoje za vstop konkurentov, čakanje na ex post sankcije UVK in odškodninskih zahtevkov pred sodišči pa očitno ne bi prineslo koristi za končne uporabnike.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako kot izhaja iz 2. točke izreka te odločbe.

2. Obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja

Agencija lahko na podlagi 24. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja v zvezi z operatorskim dostopom.

Z naložitvijo obveznosti se zlasti zagotovi, da operater s pomembno tržno močjo uporablja enakovredne pogoje operatorskega dostopa v enakovrednih okoliščinah za druge operaterje, ki zagotavljajo enakovredne storitve, ter zagotavlja drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi z operatorskim dostopom pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojih hčerinskih podjetij ali partnerskih podjetij.

Sama naložitev obveznosti dopustitve operatorskega dostopa ni dovolj za odpravo motenj, saj lahko družba Telekom Slovenije svojo pomembno tržno moč uveljavlja na druge načine. Družba Telekom Slovenije ima ekonomski interes za določena ravnanja kot so: uporaba škarij cen (margin squeeze), zagotovitev produktov v slabši kvaliteti, preprečitev dostopa do določenih nujnih informacij v zvezi z operatorskim dostopom, zakasnitev pri zagotavljanju informacij, določitev neprimernih pogodbenih pogojev oz. zvezanost storitev. Vse to so ovire za vstop na trg. Informacije in storitve, ki jih Telekom Slovenije zagotavlja drugim operaterjem, morajo biti podane v enakem času in biti enake kakovosti, kot jih družba Telekom Slovenije zagotavlja svoji hčerinski družbi SiOL, d.o.o. oziroma samemu sebi.

Zaradi navedenega je Agencija družbi Telekom Slovenije naložila obveznost enakega obravnavanja, v okviru katere mora zagotoviti enake pogoje v enakovrednih okoliščinah za vse operaterje, ki zagotavljajo enake storitve in mora drugim operaterjem nuditi storitve in informacije v zvezi z operatorskim dostopom pod enakimi pogoji in enake kvalitete kot za svoje storitve ali storitve svoje hčerinske družbe.

Agencija ob tem ocenjuje, da je obveznost enakega obravnavanja dopolnilni instrument regulacije trga k obveznosti dopustitve operatorskega dostopa.

Agencija ugotavlja, da bi družba Telekom Slovenije lahko imela interes, da v primeru, ko zaradi nadzora cen ne bi mogla preprečevati konkurence, oblikuje necenovne parametre, ki preprečujejo konkurenco. Diskriminatorno obnašanje operaterja s pomembno tržno močjo bi postavilo posameznega operaterja v privilegiran položaj naproti ostalim operaterjem. Iz navedenega razloga je naložitev obveznosti enakega obravnavanja nujno potrebna.

Agencija ocenjuje, da je naložena obveznost družbi Telekom Slovenije sorazmerna, saj zagotavlja enako obravnavanje obstoječih operaterjev na trgu. Prav tako omogoča in pospešuje vstop novih operaterjev z namenom ponujanja maloprodajnih storitev končnim uporabnikom, obenem pa zagotavlja potencialnim operaterjem, da bodo deležni enakega obravnavanja in pridobivali enake informacije kot njihovi konkurenti ali povezane družbe. Interes končnih uporabnikov je, da na trgu deluje več operaterjev in da ponujajo čim širšo paleto produktov in storitev za primerno ceno. Ex post ukrepi konkurenčnega prava prav tako očitno ne bi zadostovali, saj gre za dinamičen trg, kjer je treba predhodno zagotoviti

ugodne pogoje za vstop konkurentov, čakanje na ex post sankcije UVK in odškodninskih zahtevkov pred sodišči pa očitno ne bi prineslo koristi za končne uporabnike.

Zaradi navedenih razlogov je Agencija družbi Telekom Slovenije naložila obveznost zagotavljanja enakega obravnavanja kot to izhaja iz 3. točke izreka te odločbe.

3. Obveznost zagotavljanja preglednosti

Agencija lahko na podlagi 23. člena ZEKom naloži operaterju s pomembno tržno močjo, da zagotavlja preglednost glede operatorskega dostopa, tako da od njega zahteva razkritje določenih informacij v zvezi operatorskim dostopom, na primer računovodske informacije, tehnične specifikacije, značilnosti omrežja, pogoje izvedbe in uporabe, cene.

Namen obveznosti zagotavljanja preglednosti je, da imajo vsi operaterji na trgu možnost vpogleda v pogoje za širokopasovni dostop do javnega komunikacijskega omrežja.

Na podlagi drugega odstavka 23. člena ZEKom lahko Agencija od operaterja s pomembno tržno močjo, ki mu je naložena tudi obveznost enakega obravnavanja, zahteva, da objavi vzorčno ponudbo za operatorski dostop.

Agencija ocenjuje, da je potrebno družbi Telekom Slovenije skupaj z obveznostjo enakega obravnavanja naložiti tudi obveznost zagotavljanja preglednosti, saj gre pri dostopu z bitnim tokom za tehnično zahtevno storitev. Izvajanje obveznosti enakega obravnavanja je v tem primeru mogoče le s hkratnim transparentnim prikazom vseh informacij in pogojev za dostop z bitnim tokom.

Glede na zahtevnost storitve dostopa z bitnim tokom samo razkritje določenih informacij ne bi bilo dovolj, zato je potrebno objaviti ustrezne vzorčne ponudbe, ki so po pravni naravi splošni pogoji poslovanja. Ta vzorčna ponudba mora biti dovolj razčlenjena, tako da drugim operaterjem, ki želijo določeno storitev v zvezi z dostopom z bitnim tokom ni treba plačati zmogljivosti, ki niso nujno potrebne za zahtevano storitev. V tej vzorčni ponudbi morajo biti opisane storitve, ki jih operater s pomembno tržno močjo ponuja v zvezi z dostopom z bitnim tokom, razčlenjene na komponente v skladu s tržnimi potrebami, ter z njimi povezani pogoji, vključno s cenami. V tej vzorčni ponudbi morajo biti opisane storitve, ki jih Telekom Slovenije, d.d. ponuja v zvezi s širokopasovnim dostopom, razčlenjene na komponente v skladu s tržnimi potrebami, ter z njimi povezani pogoji, vključno s cenami. Opisana razčlenjenost vzorčne ponudbe je nujna, da se prepreči neutemeljeno vezavo storitev, ki bi jo lahko izvajal operater s pomembno tržno močjo.

Nadalje mora vzorčna ponudba vsebovati cene, razumno določene roke za izvedbo in sankcije za nespoštovanje rokov za izvedbo v obliki primernih pogodbenih kazni. Taka razčlenitev, ki temelji na obveznosti zagotavljanja preglednosti v zvezi z naloženima obveznostma enakega obravnavanja in dopustitve operatorskega dostopa, je potrebna, da bi se omogočilo tekoče reševanje odprtih vprašanj med operaterji, brez intervencije Agencije kot regulatorja, hkrati pa se tako zagotavlja poštenost, razumnost in pravočasnost izpolnitve obveznosti (prvi odstavek 26. člena ZEKom).

Poleg tega Agencija ocenjuje, da bi v praksi lahko prišlo do tega, da bi družba Telekom Slovenije posameznim operaterjem pri pogajanjih ponujala različne pogoje za operatorski dostop, v primeru, da Agencija družbi Telekom Slovenije ne bi naložila obveznosti objave vzorčne ponudbe za dostop z bitnim tokom, ter da je potrebno zaradi potrebe po ohranitvi

oz. povečanju preglednosti pogojev za operaterski dostop družbi Telekom Slovenije naložiti obveznost objave vzorčne ponudbe tudi v prihodnosti.

Agencija je na podlagi navedenega družbi Telekom Slovenije naložila obveznost, da pripravi in objavi usklajeno vzorčno ponudbo za medomrežno povezovanje v roku šestdeset (60) dni od dokončnosti te odločbe kot izhaja iz prve alineje četrte točke izreka te odločbe. Rok je sorazmeren glede na potrebe po čimprejšnji doseg transparentnosti in zahtevnosti priprave dokumenta. Telekom Slovenije mora nadalje na spremembe in dopolnitve vzorčne ponudbe vidno opozarjati s posebej objavljenim obvestilom. Vsaka sprememba ali dopolnitev vzorčne ponudbe namreč sodi v okvir s to odločbo naložene obveznosti, zato je nujno, da se glede njih zagotovi enaka stopnja preglednosti kot ob prvi objavi vzorčne ponudbe.

Agencija ocenjuje, da je objava vzorčne ponudbe sorazmeren ukrep, saj prispeva k transparentnemu delovanju družbe Telekom Slovenije, hkrati pa dopolnjuje naloženo obveznost enakega obravnavanja. Z objavo vzorčne ponudbe se preprečuje nastajanje ovir za vstop na trg. S tem se vzpodbudi vstop na trg novim ponudnikom in zagotovi učinkovito konkurenco pri zagotavljanju elektronskih komunikacijskih omrežij, elektronskih komunikacijskih storitev in povezanih zmogljivosti ter storitev. Ex post ukrepi konkurenčnega prava prav tako očitno ne bi zadostovali, saj gre za dinamičen trg, kjer je treba predhodno zagotoviti ugodne pogoje za vstop konkurentov, čakanje na ex post sankcije UVK in odškodninskih zahtevkov pred sodišči pa očitno ne bi prineslo koristi za končne uporabnike.

Družba Telekom Slovenije je na podlagi Zakona o telekomunikacijah (Uradni list RS, št. 30/01, 52/02, in 110/02; v nadaljnjem besedilu ZTel-1), že objavila vzorčno ponudbo za razvezan dostop do dostopovnega kabelskega voda in kolokacijo (objavljena je na spletnem naslovu: http://www.telekom.si/res/vzorčna_ponudba1.pdf). Zaradi potrebe po ohranitvi oz. povečanju preglednosti pogojev za dostop z bitnim tokom, Agencija ocenjuje, da je potrebno družbi Telekom Slovenije naložiti obveznost do objave podobne vzorčne ponudbe za dostop z bitnim tokom, kjer morajo biti navedeni pogoji, roki in cene, za vse v izreku naštete oblike priključitve.

4. Obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva

Agencija lahko na podlagi 27. člena ZEKom operaterju s pomembno tržno močjo naloži obveznosti v zvezi s pokrivanjem stroškov in nadzorom cen, vključno z obveznostmi glede stroškovne naravnosti cen in obveznostmi glede sistemov stroškovnega računovodstva, v povezavi z zagotavljanjem operaterskega dostopa.

Agencija se za naložitev tovrstnih obveznosti odloči v primerih, ko oceni, da bi operater s pomembno tržno močjo zaradi pomanjkanja učinkovite konkurence utegnil obdržati ali previsoke cene ali prenizko razliko med maloprodajnimi in grosističnimi cenami v škodo končnih uporabnikov.

Naupoštevem trgu »širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« obstaja pomanjkanje konkurence. V takšnih razmerah lahko operater s pomembno tržno močjo vzdržuje previsoke cene v škodo končnim uporabnikom. Visoke vstopne ovire pa onemogočajo razvoj konkurence tudi v prihodnje. Odsotnost učinkovite konkurence družbo Telekom Slovenije ne spodbuja k znižanju stroškov in k učinkovitemu delovanju. Operaterji utegnejo plačevati visoke cene, ki pokrivajo neučinkovito visoke stroške, odsotnost konkurence pa jim

onemogoča zamenjavo ponudnikov. Družba Telekom Slovenije lahko s postavljanjem visokih grosističnih cen onemogoča vzpostavitev konkurence na maloprodajnem trgu.

Agencija je proučila metodo popolno alociranih stroškov na podlagi računovodstva preteklih stroškov (FAC HCA). Agencija ugotavlja, da ta metoda ne more učinkovito nadomestiti odsotnost konkurence in posledično neprimernih cen. Na eni strani so prekomerno visoke cene lahko rezultat neučinkovitosti na strani operaterja s pomembno tržno močjo, na drugi pa lahko ta metoda (FAC HCA) da napačne spodbude za investiranje, tekoči (current) stroški se namreč lahko zelo razlikujejo od preteklih (historic) stroškov. Stroški operaterja s pomembno tržno močjo na podlagi njegovega računovodstva po preteklih stroških (HCA) so zaradi navedenega neprimerni in jih Agencija za presojo stroškovno naravnanih cen dostopa z bitnim tokom ne more upoštevati.

Agencija je pri izbiri metode za oblikovanje stroškovno naravnanih cen poleg strokovnega in teoretičnega vidika upoštevala tudi stanje na področju oblikovanja cen v družbi Telekom Slovenije.

Družba Telekom Slovenije mora za zagotovitev stroškovne naravnosti cen dostopa z bitnim tokom preiti iz računovodstva preteklih stroškov (HCA) na računovodstvo tekočih stroškov (CCA). Pri tem mora družba Telekom Slovenije do 30.09.2006 vzpostaviti nov sistem stroškovnega računovodstva, ki temelji na tekočih stroških in popolno alociranih stroških, in do 30.11.2006 zagotoviti revidiranje tega sistema stroškovnega računovodstva s strani pooblaščenega revizorja. Pomembno je, da je revizija sistema stroškovnega računovodstva narejena preden se ta začne uporabljati, le tako se lahko zagotovi, da je uporabljeni sistem primeren.

Družba Telekom Slovenije mora Agenciji tudi posredovati stroškovno dokumentacijo in kalkulacije za objavljene cene.

Stroškovno naravnane cene dostopa z bitnim tokom družbe Telekom Slovenije pod razumnimi pogoji bodo omogočile zagotovitev pogojev za vzpostavitev konkurence.

Družba Telekom Slovenije mora do 30.11.2006 na svoji spletni strani objaviti opis sistema stroškovnega računovodstva, ki prikazuje vsaj glavne kategorije, po katerih so stroški razvrščeni v skupine, in pravila, ki se uporabljajo za razporeditev stroškov. Skladnost s sistemom stroškovnega računovodstva mora preverjati pooblaščen revizor. Operater s pomembno tržno močjo poleg opisa sistema objavi tudi poročilo revizorja o sistemu. Družba Telekom Slovenije mora opis sistema, ki temelji na tekočih stroških skupaj s poročilom revizorja o sistemu objaviti na svojih spletnih straneh in o objavi obvestiti Agencijo.

Agencija je obenem zaradi vsega navedenega družbi Telekom naložila obveznost, da v skladu z vzpostavljenim sistemom stroškovnega računovodstva oblikuje in objavi stroškovno naravnane cene posredovanja klicev s fiksne lokacije v javnem telefonskem omrežju in pošlje Agenciji za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije stroškovno dokumentacijo in kalkulacije stroškov za objavljene cene najkasneje do 31.12.2006 kot izhaja iz četrte alineje pete točke izreka te odločbe.

Kot odgovor na zatrjevanje Telekoma Slovenije o neprimernosti naložitve obveznost stroškovne naravnosti cen, češ, da gre za pokrivanje investicij v novo infrastrukturo, pri čemer je treba investitorju dopustiti tržen donos na kapital, sicer investicije v infrastrukturo enostavno ne bodo več zanimive in predviden ukrep zatira investicije v omrežje, Agencija pojasnjuje, da »Stroškovno naravnana cena« pokriva vse stroške, tudi stroške kapitala oziroma primeren donos na kapital, po potrebi upoštevajoč dejstvo, da gre za novo

investicijo. ZEKom v 5. točki 27. člena med drugim določa, da stroškovno naravnana cena upošteva tudi primerno stopnjo donosnosti naložbe.

Družbi Telekom Slovenije so pri izpolnjevanju omenjene obveznosti v pomoč priporočila in smernice, ki jih sprejema Evropska komisija na področju stroškovnega računovodstva in stroškovne naravnosti cen.

V primeru, da Agencija ne bi naložila obveznosti stroškovne naravnosti cen in stroškovnega računovodstva, ne bi mogla vplivati na stroškovno naravnost cen.

Agencija ugotavlja, da obstoječa metoda, ki jo uporablja družba Telekom Slovenije d.d. za določanje grosističnih cen ni primerna, saj ni mogoče povsem izključiti možnost obstoja škarij cen in s tem omejevanja potencialnih konkurentov pri vstopanju na maloprodajni trg. Zaradi visokega tržnega deleža hčerinskega podjetja SiOL, d.o.o. na maloprodajnem trgu, Agencija ocenjuje, da je potrebno stalno preverjati razliko med maloprodajno in grosistično ceno, ter se na ta način zagotovi konkurenčnost na vertikalno povezanem trgu.

Agencija nadalje pripominja, da naložena metoda omogoča pokrivanje dejanskih stroškov in ne zgolj stroškov učinkovitega zagotavljanja storitev, kar je še dodatno pomembno v luči dejstva, da določeni posredni pritiski z maloprodajnega trga širokopasovnega dostopa obstajajo: v luči teh pritiskov bo Telekom Slovenije ob doslednem izpolnjevanju pogojev nediskriminacije in preglednosti posredno motiviran nadzirati lastne stroške, zato bo zadostovala metoda popolno alociranih stroškov in ne bo potrebna denimo metoda inkrementalnih stroškov (LRIC).

V prehodnem obdobju, to je, do izpolnitve navedenih obveznosti, Agencija v okviru obveznosti cenovnega nadzora družbi Telekom Slovenije d.d. nalaga oblikovanje cen storitev dostopa z bitnim tokom na način, ki preprečuje pojav škarij cen.

Agencija bo ocenjevala ustreznost cen storitev širokopasovnega dostopa z bitnim tokom družbe Telekom Slovenije d.d. na osnovi primerjave grosističnih cen z maloprodajnimi cenami ter na podlagi testa imputacije.

Utemeljitev ustreznosti cene z uporabo testa imputacije mora vsebovati izračun relativnega pribitka uporabnika grosistične storitve širokopasovnega dostopa h grosistični ceni, ob upoštevanju učinkovitosti tega uporabnika pri izvajanju storitev na maloprodajnem trgu. Pri izračunu relativnega pribitka (izraženega v odstotku) primerjamo absolutni pribitek z vsoto grosistične cene dostopa z bitnim tokom in stroškov učinkovitega zagotavljanja storitev na maloprodajnem trgu. Absolutni pribitek je razlika med maloprodajno ceno in vsoto grosistične cene ter stroškov učinkovitega zagotavljanja storitev uporabnika grosistične storitve na maloprodajnem trgu. Ustreznost cene se utemeljuje na podlagi primerjave izračunanega relativnega pribitka h grosistični ceni, z dolgoročno, tveganju prilagojeno stopnjo donosa izvajanja storitev tega uporabnika na maloprodajnem trgu. Cena na grosističnem trgu mora omogočati učinkovitemu operaterju, ki je uporabnik grosistične storitve dostopa z bitnim tokom, realizacijo razumnega donosa pri izvajanju konkurenčnosti izpostavljenih storitev na maloprodajnem trgu.

Le tako bo Agencija do oblikovanja in objave cen na podlagi spremenjenega sistema računovodstva, ki temelji na tekočih stroških in metodi popolno alociranih stroških, lahko nadzorovala oblikovanje grosističnih cen na upoštevnem trgu.

Obveznost oblikovanja razumne cene je nujna in sorazmerna. Obveznost je nujna zaradi preprečitve oblikovanja škarij cen med grosističnimi in maloprodajnimi cenami na upoštevem trgu, ki bi onemogočale vstop alternativnih operaterjev na vertikalno integrirane trge. Obveznost je sorazmerna, saj ne nalaga sistemskih sprememb, temveč zgolj utemeljivte razumnosti grosističnih cen dostopa z bitnim tokom na podlagi navedenih meril in izračunov. Ex post ukrepi konkurenčnega prava prav tako očitno ne bi zadostovali, saj gre za dinamičen trg, kjer je treba predhodno zagotoviti ugodne pogoje za vstop konkurentov, čakanje na ex post sankcije UVK in odškodninskih zahtevkov pred sodišči pa očitno ne bi prineslo koristi za končne uporabnike.

Agencija skladno s povedanim zaključuje, da je naložena obveznost, skupaj s postavljenimi roki, primerna in sorazmerna. Nadzor nad grosističnimi cenami je namreč nujno potreben, da se alternativnim operaterjem omogoči dostopnost komunikacijskih storitev na grosističnem trgu po takšnih cenah, kar jim bodo omogočale konkurenčnost na maloprodajnih trgih. Ex post ukrepi konkurenčnega prava prav tako očitno ne bi zadostovali, saj gre za dinamičen trg, kjer je treba predhodno zagotoviti ugodne pogoje za vstop konkurentov, čakanje na ex post sankcije UVK in odškodninskih zahtevkov pred sodišči pa očitno ne bi prineslo koristi za končne uporabnike.

5. Obveznost ločitve računovodskih evidenc

Agencija lahko na podlagi 25. člena ZEKom operaterju s pomembno tržno močjo naloži obveznost, da vodi računovodske evidence za določene dejavnosti ločeno od računovodskih evidenc za ostale dejavnosti.

Agencija naloži to obveznost zaradi nadzorovanja izpolnjevanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja ali kjer je to potrebno, zaradi preprečitve neutemeljenega navzkrižnega subvencioniranja.

Agencija ugotavlja, da je vodenje ločenih računovodskih evidenc v nekaterih primerih pogoj za nadzor nad izvajanjem nekaterih drugih obveznosti operaterja s pomembno tržno močjo, kot npr. nadzorovanje izpolnjevanja obveznosti zagotavljanja enakega obravnavanja in nadzorovanje izpolnjevanja obveznosti oziroma preprečitve neutemeljenega navzkrižnega subvencioniranja storitev. Agencija meni, da v primeru da ne bi naložila obveznosti ločitve računovodskih evidenc, sploh ne bi mogla nadzorovati obveznosti enakega obravnavanja (nediskriminacije). Obveznost ločitve računovodskih evidenc je potrebna zaradi nadzora nad cenami za isto storitev, ki jo operater zagotavlja sebi in drugim operaterjem. Le tako lahko Agencija nadzoruje, da cene niso določene previsoko in ugotavlja ali družba Telekom Slovenije izpolnjuje naložene obveznosti iz te odločbe.

Telekom Slovenije v dopisu št. 300-131/2005-117 smatra, da je obveznost ločitve računovodskih evidenc nerelevantna. Telekom Slovenije trži storitve širokopasovnega ADSL dostopa do interneta za končne stranke preko hčerinske družbe SiOL, d.o.o. in so torej vse relacije med subjektoma že od začetka trženja teh storitev transparentne. Nista ločena le računovodsko, temveč tudi korporacijsko. Agencija navaja, da obstaja možnost, da je lahko SiOL, d.o.o. v privilegiranem položaju v primerjavi z ostalimi operaterji, katerim Telekom Slovenije d.d. ponuja širokopasovni dostop, kljub temu da sta družbi Telekom Slovenije in SiOL, d.o.o. pravno-formalno ločeni. Namen naložitve obveznosti ločenega vodenja računovodstva je zagotoviti podrobnejše podatke, kot so tisti, dobljeni iz obveznih finančnih poročil Telekoma Slovenije, in da se posame delovanje posameznih delov poslovanja Telekoma Slovenije, kot če bi poslovali v ločenih podjetjih. Pri tem ne gre le za ločitev med grosistično in maloprodajno storitvijo širokopasovnega dostopa, temveč tudi za ločitev med

storitvami operaterskega širokopasovnega dostopa Telekom Slovenije in drugimi storitvami istega operaterja. V primeru vertikalno integriranih podjetij, kar Telekom Slovenije in SiOL, d.o.o. sta, je namen tudi preprečevati diskriminacijo v korist njihovih lastnih dejavnosti in preprečevati navzkrižno subvencioniranje. Naložitev obveznosti ločitve računovodskih evidenc je nujna zaradi že prej naložene obveznosti enakega obravnavanja in kontrole izpolnjevanja le-te.

Na podlagi vsega navedenega Agencija družbi Telekom Slovenije nalaga obveznost vodenja računovodskih evidenc za dejavnost povezano s širokopasovnim dostopom do omrežja ločeno od računovodskih evidenc za ostale dejavnosti. Družba Telekom Slovenije mora z ločenim vodenjem računovodskih evidenc začeti najkasneje do 01.05.2006 kot to izhaja iz prve alineje 6. točke izreka te odločbe.

Družbi Telekom Slovenije so pri izpolnjevanju te obveznosti v pomoč priporočila in smernice, ki jih sprejema Evropska komisija na področju ločenega vodenja računovodstva.

Agencija ocenjuje, da je naložena obveznost sorazmerna in nujna, saj težav na trgu ni mogoče odpravljati z milejšimi ukrepi, ki bi pripomogli k učinkoviti konkurenci na trgu in podpirali interese državljanov. Šele ločitev računovodskih evidenc bo zagotovila, da ne prihaja do neutemeljenega prelivanja sredstev med dejavnostmi, kjer ima Telekom Slovenije prevladujoč položaj, in dejavnostmi, kjer se sooča s konkurenco. Ex post ukrepi konkurenčnega prava prav tako očitno ne bi zadostovali, saj gre za dinamičen trg, kjer je treba predhodno zagotoviti ugodne pogoje za vstop konkurentov, čakanje na ex post sankcije UVK in odškodninskih zahtevkov pred sodišči pa očitno ne bi prineslo koristi za končne uporabnike.

Agencija je zaradi vsega navedenega odločila tako kot izhaja iz 6. točke izreka te odločbe.

Na podlagi 118. člena ZUP mora organ v odločbi odločiti o stroških postopka. Ker v tem postopku stroški niso nastali, je Agencija odločila kot izhaja iz tretje točke izreka te odločbe.

V skladu s 117. členom ZEKom izdaja direktor Agencije splošne akte ter odloča o posamičnih zadevah iz pristojnosti Agencije. V skladu s 118. členom ZEKom so odločbe Agencije v upravnem postopku dokončne, zato zoper to odločbo ni pritožbe.

Pouk o pravnem sredstvu:

Ta odločba je dokončna in izvršljiva. Zoper to odločbo je v skladu s 119. členom ZEKom mogoče sprožiti upravni spor v roku 30 dni od njene vročitve. Upravni spor se sproži s tožbo, ki se vloži pri Upravnem sodišču Republike Slovenije v Ljubljani. O sporu odloča Upravno sodišče Republike Slovenije na sedežu v Ljubljani. Tožbo se lahko pošlje priporočeno po pošti ali da ustno na zapisnik pri sodišču. Tožba se vloži v treh izvodih, priložiti pa je treba to odločbo v izvorniku ali overjenem prepisu.

Ta odločba je na podlagi 22. člena Zakona o upravnih taksah (Uradni list RS, št. 114/05 – uradno prečiščeno besedilo; UPB2) takse prosta.

Postopek vodil/a:

Odgovorna oseba:
Tomaž Simonič
Direktor